

ส่ว น ที่ 2

การประเมินผลกระทบการพัฒนา

ด้วยดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

บทที่ 11

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

1 บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประเทศให้สังคมไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุข ทั้งในด้านการมีสุขภาวะในระดับบุคคล ครอบครัว และชุมชน เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและเป็นธรรม สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล มุ่งสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ในปี 2561 ซึ่งเป็นปีที่ 2 ของการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) จึงได้ประเมินผลกระทบของการพัฒนาประเทศ โดยใช้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยที่ได้พัฒนาขึ้น เพื่อรายงานสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย และข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเพื่อมุ่งสู่วิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ในการสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยต่อไป

2 ผลกระทบการพัฒนาปีที่สองของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 สังคมไทยมีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในระดับปานกลางและมีแนวโน้มสูงขึ้น โดยค่าดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยปรับตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 66.60 ในปี 2559 หรือปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เป็นร้อยละ 70.40 ในปี 2560 หรือปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 76.47 ในปี 2561 หรือปีที่สองของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ชี้ให้เห็นว่า ภาพรวมของความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยในระยะ 2 ปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีแนวโน้มดีขึ้นจากช่วงปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยปัจจัยเกื้อหนุนที่ส่งผลให้ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยเพิ่มขึ้น คือ สุขภาวะโดยรวมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน มีระดับดีขึ้นมากจากระดับปานกลางในปี 2560 เป็นระดับดีในปี 2561 เศรษฐกิจมีความเข้มแข็งและเป็นธรรม มีระดับดีขึ้นเล็กน้อย แต่ยังคงทรงตัวอยู่ในระดับดี สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล มีระดับดีขึ้น จากระดับต้องปรับปรุง เป็นระดับปานกลาง สังคมมีความเป็นประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลแม้จะมีคะแนนดีขึ้นมาก แต่ยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ขณะที่การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมมีระดับดีขึ้นเช่นกัน และปรับตัวสูงขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลางเป็นครั้งแรกตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11

ตารางที่ 1 ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ปี 2555 – 2561

องค์ประกอบหลัก	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนฯ 12	
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
1. การมีสุขภาพ	69.20	74.26	76.64	77.05	82.35	79.82	87.37
2. เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม	79.73	81.94	79.69	80.41	80.17	80.61	81.46
3. สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล	60.30	62.17	65.31	68.98	65.45	63.43	73.77
4. สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล	60.76	59.75	64.45	51.65	49.40	61.89	68.46
5. การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม	69.00	67.39	65.29	69.49	61.39	68.45	72.75
ภาพรวมดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุข	67.44	68.64	69.98	68.73	66.60	70.40	76.47

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 – 89.9

ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

3 สถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยที่นำไปสู่ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

3.1 สุขภาวะของคนไทยในปีที่สองของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ปรับตัวดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยมีค่าดัชนีรวมขององค์ประกอบหลักด้านสุขภาวะถึงร้อยละ 87.35 ซึ่งอยู่ในระดับดี ปรับตัวดีขึ้นจากการประเมินปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ปี 2560 ที่อยู่ในระดับปานกลาง เป็นผลมาจากในปี 2561 องค์ประกอบย่อยที่อยู่ในเกณฑ์ระดับดีทั้งสามองค์ประกอบ กล่าวคือองค์ประกอบด้านสุขภาพกายและจิตดี มีค่าอยู่ในระดับดีมากตลอดตั้งแต่ปี 2555 มีค่าร้อยละ 84.30 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 86.78 ในปี 2561 องค์ประกอบด้านสุขภาพทางสังคมที่ดีมีค่าเพิ่มขึ้นอย่างมากเท่ากับร้อยละ 87.67 ในปี 2561 จากในปี 2555 มีค่าเพียงร้อยละ 64.71 เช่นเดียวกับองค์ประกอบด้านการมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้ที่มีค่าดัชนีเพิ่มขึ้นหนึ่งเท่าจากเดิมในปี 2555 มีค่าร้อยละ 60.75 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 87.66 ในปี 2561

ตารางที่ 2 ดัชนีการมีสุขภาพ ปี 2555 – 2561

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนฯ 12	
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ภาพรวม	69.20	74.26	76.64	77.05	82.35	79.82	87.37
1. สุขภาพกายและจิตดี	84.30	82.57	83.53	80.64	80.93	82.46	86.78
ร้อยละของประชากรที่มีสุขภาพดีต่อประชากรทั้งหมด	80.69	72.22	74.78	70.9	70.06	70.22	N/A
อายุคาดเฉลี่ยเมื่อแรกเกิดเฉลี่ย	91.56	93.25	93.44	93.75	94.00	94.25	94.44
อัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จ	80.65	82.24	82.37	77.28	78.74	82.92	79.11
2. สุขภาพทางสังคมที่ดี	64.71	71.35	70.78	69.12	77.70	71.97	87.67
ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ	83.79	81.36	80.16	77.82	76.34	95.75	100.00

องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนฯ 12	
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวต่อผู้สูงอายุทั้งหมด	N/A	N/A	57.47	48.08	N/A	46.30	N/A
อัตราคตเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ต่อเด็กและเยาวชนพ้นคน	50.78	46.69	45.88	49.91	55.66	65.36	85.11
จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัว	36.90	81.97	78.74	78.13	100.00	69.20	N/A
ร้อยละการมีบ้านเป็นของตนเอง	77.60	76.90	76.90	72.50	72.50	71.40	73.00
อัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางบกต่อประชากรพันคน	45.66	43.67	43.10	44.84	42.02	41.49	N/A
จำนวนคดีเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	81.32	81.88	87.06	74.30	100.00	100.00	100.00
สัดส่วนของผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤตที่ได้รับปฏิบัติการฉุกเฉินภายใน 8 นาที	N/A	N/A	78.05	76.98	78.02	69.75	79.40
สัดส่วนของครัวเรือนที่ประสบภาวะล้มละลายจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล	76.92	86.96	89.69	99.50	97.09	88.50	88.50
3. การมีคุณธรรมและสติปัญญาใฝ่รู้	60.75	69.51	76.15	82.07	88.79	85.69	87.66
สัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคน	62.54	55.32	59.32	70.22	100.00	87.84	100.00
ร้อยละของประชากร อายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน/หมู่บ้าน	N/A	N/A	72.33	N/A	N/A	N/A	97.86
อัตราการเรียนรู้ (Functional literacy rate) 9 ปีขึ้นไป	77.53	81.17	82.67	84.00	85.00	85.00	85.00
สัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมด	52.92	57.87	69.77	78.63	95.01	100.00	100.00
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (คะแนนเฉลี่ยของ 4 วิชาหลักของนักเรียนระดับป. 6 ม. 3 และ ม.6)	71.09	70.29	70.10	75.55	74.71	71.32	77.09
ร้อยละของนักเรียนที่ออกจากการศึกษาภาคบังคับกลางคันระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย	22.41	68.42	92.86	100.00	100.00	100.00	N/A
ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศ	78.00	84.00	86.00	84.00	78.00	70.00	66.00

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 – 89.9

ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

1) คนไทยมีสุขภาพกายสุขภาพจิตดี อายุขัยเฉลี่ย และอัตราการฆ่าตัวตายเทียบเท่าปีที่ผ่านมา โดยร้อยละของประชากรที่มีสุขภาพดีต่อประชากรทั้งหมดมีแนวโน้มคงที่จากร้อยละ 70.06 ในระยะสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เป็นร้อยละ 70.22 ในปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยผู้ป่วยจาก

โรค 298 กลุ่มโรค ส่วนใหญ่คนไทยเป็นโรคความดันโลหิตสูง เบาหวาน และเสี่ยงต่อการเป็นโรคเบาหวาน ในอนาคต จากพฤติกรรมการใช้ชีวิตปัจจุบันที่สะดวกสบาย ผ่อนแรงและอำนวยความสะดวก ทำให้ไม่ต้องใช้พลังงานออกแรงของร่างกาย เช่นเดียวกับช่วงอายุเฉลี่ยของคนไทยที่ใกล้เคียงกันเมื่อเทียบกับระยะ สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ปีที่สอง มีค่าร้อยละ 94 และร้อยละ 94.44 ตามลำดับ หรือคนไทยมีอายุเฉลี่ยอยู่ในช่วง 75 ปีบริบูรณ์ ซึ่งถือว่าคนไทยมีอายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นตามการ พัฒนาการด้านเทคโนโลยีและความรู้ทางการแพทย์ที่ก้าวหน้ามากขึ้น ประกอบกับประชาชนสามารถเข้าถึง ระบบบริการสาธารณสุขได้มากขึ้น ทำให้อายุเฉลี่ยของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เมื่อพิจารณาถึงอัตราการ ชำตัวตายสำเร็จของคนไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 6.03 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 6.32 ในปี 2561 ส่งผลให้ค่าดัชนีอัตราการชำตัวตายสำเร็จมีค่าลดลงอยู่ในระดับปานกลางเท่ากับร้อยละ 79.11 จากเดิม อยู่ในระดับดีร้อยละ 82.92 ในปี 2560 ทั้งนี้เป็นผลจากภาวะของการเสียศูนย์จากการถูกประเมิน ภาวะ การเงิน ความรัก ความรู้สึกผิดกับคนที่มีความสำคัญ ความสูญเสียอย่างฉับพลัน ความกดดันจาก สภาพแวดล้อมและค่านิยมทางสังคม ทำให้ไม่สามารถจัดการปัญหาเมื่อเกิดความผิดหวังในชีวิต ความกังวล ความเครียด จนพัฒนาไปสู่ภาวะซึมเศร้าและคิดทำร้ายตัวเองหรือฆ่าตัวตายได้

2) **สังคมไทยมีแนวโน้มดีขึ้นจากคุณภาพชีวิตดีขึ้น อัตราคดีเด็กและเยาวชน ถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ลดลงอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน เพิ่มขึ้น** โดยสังคมไทยมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นจากปัจจัยหลายประการ อาทิ ดัชนีจำนวนคดีเกี่ยวกับความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สินที่อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมากต่อเนื่องกันตั้งแต่ในปี 2559 สิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จนถึงปี 2561 แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ปีที่สอง จากจำนวนคดีเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินที่มีแนวโน้ม ลดลงจากเดิมมีค่าร้อยละ 1.03 ในปี 2560 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 0.63 ในปี 2561 ส่วนใหญ่เป็นผลมาจาก คดีลักทรัพย์ที่ลดลงอย่างเห็นได้ชัด รองลงมาคือคดีชิงทรัพย์ คดีชิงทรัพย์ คดีปล้นทรัพย์ (คดีอุกฉกรรจ์) คดียักยอกทรัพย์ และคดีวางเพลิง ที่มีจำนวนคดีลดลงในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ คนไทยยังมีบ้านเป็น ของตนเองในสัดส่วนสูงขึ้นจากร้อยละ 71.40 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 73.00 ในปี 2561

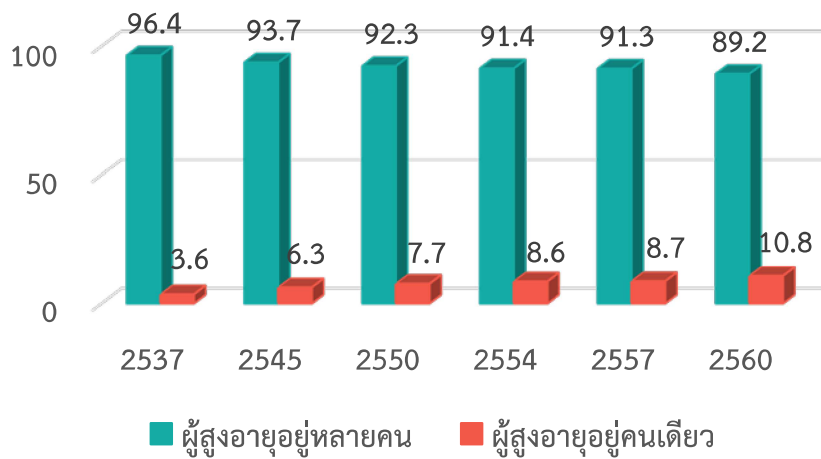
ในด้านความอบอุ่นของครอบครัว อัตราคดีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถาน พินิจฯ ต่อเด็กและเยาวชนพันคนมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนอยู่ในระดับดีในปี 2561 โดยมีค่าดัชนีอยู่ที่ ร้อยละ 85.11 จากเดิมในปี 2559 และปี 2560 มีค่าร้อยละ 55.66 และ 65.36 ตามลำดับ เมื่อพิจารณาข้อมูล อัตราคดีเด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถานพินิจฯ ต่อเด็กและเยาวชนพันคน พบว่ามีอัตราคดีเด็กและ เยาวชนถูกดำเนินคดีมีสัดส่วนลดลงจนสามารถเทียบเท่าเกณฑ์มาตรฐานที่ร้อยละ 2 โดยในปี 2561 มีสัดส่วน คดีเท่ากับร้อยละ 2.35 จากร้อยละ 3.59 ในปี 2559

เมื่อพิจารณาด้านค่าใช้จ่ายและการได้รับบริการด้านสาธารณสุข พบว่าคนไทยมี ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศลดลงจากเดิมปี 2559 มีค่าใช้จ่ายร้อยละ 5.24 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 4.89 ในปี 2561 ซึ่งส่งผลให้ค่าดัชนีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประเทศต่อ ผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศอยู่ในระดับดีมากที่ค่าร้อยละ 100 ในปี 2561 จากในปี 2559 มีค่าดัชนีเพียง ร้อยละ 76.34 อยู่ในระดับปานกลางเท่านั้น รวมทั้งคนไทยได้รับบริการด้านสาธารณสุขในด้านสัดส่วนของ ผู้ป่วยฉุกเฉินวิกฤตที่ได้รับปฏิบัติการฉุกเฉินภายใน 8 นาทีเพิ่มขึ้น จากเดิมร้อยละ 69.75 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 79.40 กล่าวคือผู้ป่วยฉุกเฉินระดับวิกฤต (สีแดง) ที่เริ่มได้รับปฏิบัติการภายใน 8 นาทีนับรวมตั้งแต่ขั้นตอน ได้รับแจ้ง ถึงขั้นตอนชุดปฏิบัติการฉุกเฉินเริ่มให้การช่วยเหลือมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น จากการปฏิบัติการฉุกเฉินมี ความคล่องแคล่วเพิ่มขึ้น คุณภาพปฏิบัติการฉุกเฉินดีขึ้น การขยายความครอบคลุม โดยการประสาน

ความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทในการดำเนินงานการแพทย์ฉุกเฉินระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ มีการส่งเสริมให้มีอาสาฉุกเฉินชุมชน เพื่อช่วยเหลือปฐมพยาบาลเบื้องต้นและสามารถแจ้งเหตุได้ถูกต้องและเหมาะสม มุ่งเน้นเป้าหมายในการพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ให้เป็นอาสาฉุกเฉินชุมชน (อฉ.) เพื่อการกระจายให้ครอบคลุมในทุกพื้นที่

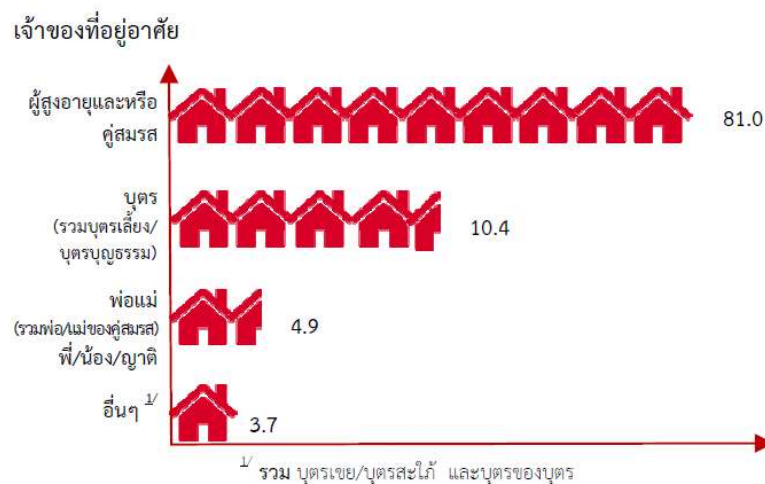
อย่างไรก็ตาม ครั้วเรือนยังมีความกังวลกับสุขภาพทางสังคมไทยที่เกิดจากหลายๆ ปัจจัย อาทิ ลักษณะการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุที่มีลักษณะอยู่คนเดียวเพิ่มขึ้น โดยวัดจากดัชนีร้อยละของผู้สูงอายุที่อยู่คนเดียวต่อผู้สูงอายุทั้งหมดที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2550 มีค่าร้อยละ 64.94 ซึ่งอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และลดลงเหลือเพียงร้อยละ 46.30 ซึ่งอยู่ในระดับเร่งแก้ไข ในปี 2560 หรือการประเมินปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 หรือเมื่อพิจารณาถึงข้อมูลผู้สูงอายุอยู่คนเดียวตามลำพังในครั้วเรือนเท่ากับร้อยละ 10.8 ซึ่งสูงเกินค่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 5 สำหรับผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่กับสมาชิกอื่น ๆ ในครั้วเรือน อาทิ อยู่กับคู่สมรส บุตร พี่น้อง ญาติ ผู้ดูแล เท่ากับร้อยละ 89.2

แผนภูมิที่ 1 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการอยู่อาศัยในครั้วเรือน ปี 2537 - 2560

เมื่อพิจารณาการเป็นเจ้าของบ้านของผู้สูงอายุอาศัยอยู่ พบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 81.0 เป็นของผู้สูงอายุเอง หรือคู่สมรส

แผนภูมิที่ 2 ร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามผู้ที่เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย ปี 2560

จำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวพิจารณาจากรายงานข้อมูลความรุนแรงในครอบครัว ตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นจากระยะสั้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 หรือปี 2559 อย่างเห็นได้ชัด จากจำนวนคดี 110 คดี เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 289 คดีในปี 2560 หรือปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยแบ่งเป็นการร้องทุกข์จำนวน 229 คดี คิดเป็นร้อยละ 79.24 และไม่ร้องทุกข์ จำนวน 60 คดี คิดเป็นร้อยละ 20.76 มีการออกคำสั่งกำหนดมาตรการหรือวิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์จำนวน 17 คำสั่ง การละเมิดคำสั่งกำหนดมาตรการ/วิธีการบรรเทาทุกข์จำนวน 1 คำสั่ง และการยอมความชั้นสอบสวนจำนวน 44 คำสั่ง ทำให้ค่าดัชนีจำนวนเหตุการณ์ความรุนแรงในครอบครัวมีค่าลดลงจากเดิมในปี 2559 มีค่าเท่ากับร้อยละ 100 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 69.20 ระดับต้องปรับปรุง ในปี 2560

ตารางที่ 3 จำนวนคดีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ปี 2550 ที่จัดเก็บโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ปีที่จัดเก็บ (1 มกราคม- 31 ธันวาคม)	จำนวนคดีการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัว		จำนวนคำสั่งกำหนดมาตรการ/วิธีการเพื่อบรรเทาทุกข์	จำนวนการละเมิดคำสั่งกำหนดมาตรการ/วิธีการบรรเทาทุกข์	จำนวนการยอมความชั้นสอบสวน
	ไม่ร้องทุกข์	ร้องทุกข์			
2553	16	299	24	13	66
2554	57	369	42	7	27
2555	142	400	-	-	86
2556	42	202	-	-	19
2557	54	200	41	5	44
2558	52	204	29	-	21
2559	2	108	16	1	8
2560	60	229	17	1	44
รวม	425	2,011	169	27	315

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ , รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2560

เมื่อพิจารณาจำนวนคดีจำแนกตามประเภทของการกระทำ ความรุนแรงในครอบครัวจำนวน 447 คดี พบว่าสำหรับคดีที่ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงอายุต่ำกว่า 18 ปี มีจำนวน 278 คดีเป็นเด็กหญิง จำนวน 253 คดี คิดเป็นร้อยละ 91.01 และเด็กชาย จำนวน 25 คดี คิดเป็นร้อยละ 8.99 ประเภทความรุนแรงจำนวนมากที่สุด ได้แก่ การกระทำ ความรุนแรงทางเพศ จำนวน 120 คดี คิดเป็นร้อยละ 43.16 และการกระทำ ความรุนแรงทางร่างกายจำนวน 75 คดี คิดเป็นร้อยละ 26.98 ของจำนวนคดีที่ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงอายุต่ำกว่า 18 ปี

ผู้ถูกกระทำ ความรุนแรงที่มีอายุมากกว่า 18 ปี มีจำนวน 169 คดี เป็นเพศหญิงจำนวน 148 คดี คิดเป็นร้อยละ 87.57 และเป็นเพศชายจำนวน 21 คดี คิดเป็นร้อยละ 12.43 และพบว่าการกระทำ ความรุนแรงทางกายมากที่สุดจำนวน 126 คดี คิดเป็นร้อยละ 74.56 โดยเป็นเพศหญิง จำนวน 106 คดี และเป็นเพศชายจำนวน 20 คดี รองลงมา คือ การกระทำ ความรุนแรงทางเพศจำนวน 19 คดี คดีเป็น

ร้อยละ 11.24 ซึ่งผู้ถูกกระทำเป็นเพศหญิงทั้งหมด และการกระทำความรุนแรงทางจิตใจมีจำนวน 13 คดี คิดเป็นร้อยละ 7.69

ตารางที่ 4 แสดงประเภทของการกระทำความรุนแรงในครอบครัว ปี 2560
จำแนกตามเพศและอายุของผู้ถูกกระทำที่จัดเก็บโดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

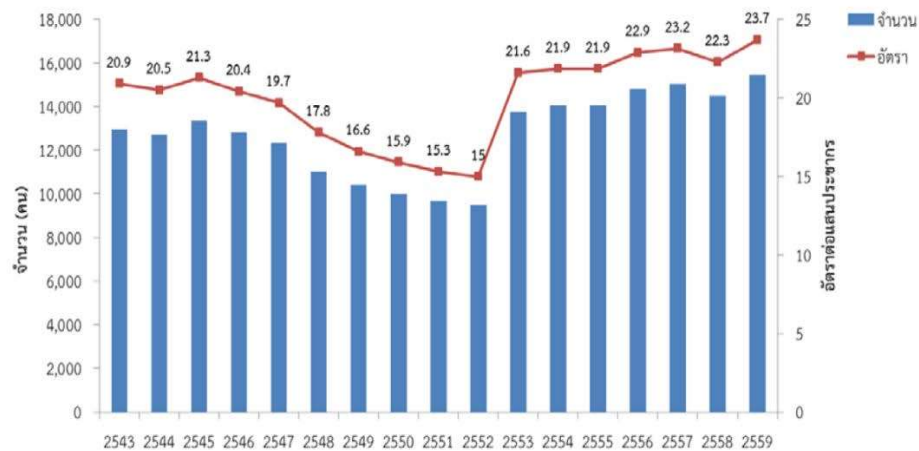
ประเภทการกระทำ ความรุนแรง	จำนวนคดี				รวม
	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	
1. ร่างกาย	67	8	106	20	201
2. เพศ	116	4	19	-	139
3. จิตใจ	1	4	12	1	18
4. สังคม(การ ละเลย/ทอดทิ้ง)	1	-	-	-	1
5. อื่นๆ (ค้ำมนุษย์ ขอตาน ฯลฯ)	68	9	11	-	88
รวม	253	25	148	21	447

ที่มา : สำนักงานตำรวจแห่งชาติ , รายงานข้อมูลสถานการณ์ด้านความรุนแรงในครอบครัว สำหรับการรายงานตามมาตรา 17 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. 2550 ประจำปี 2560

ปัญหาของสังคมไทยยังรวมถึงเรื่องอุบัติเหตุทางถนน ซึ่งเป็นหนึ่งในสาเหตุการตายจากข้อมูลมรณบัตรในปี พ.ศ. 2560 พบว่า สาเหตุการตายที่สำคัญ ได้แก่ มะเร็งทุกชนิด โรคหลอดเลือดในสมอง ปอดอักเสบ โรคหัวใจขาดเลือด และอุบัติเหตุจากการคมนาคมขนส่งทางบกที่เป็นปัญหาที่ส่งผลทำให้เกิดการความสูญเสีย ชีวิต การบาดเจ็บ และความพิการตามมา โดยในแต่ละปีประชาชนทั่วโลกเสียชีวิตจากอุบัติเหตุบนท้องถนนประมาณ 1.25 ล้านคน หรือกว่า 3,400 คนต่อวัน นอกจากนี้ ประมาณ 20-50 ล้านคนมีความพิการตามมา และยังเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับ 1 ของประชากรอายุ 15-29 ปี เพศชายเสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนมากกว่าเพศหญิงเกือบ 3 เท่า

สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทย จากสถิติข้อมูลมรณบัตรและหนังสือรับรองการตายในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2555 -2559) พบว่า อัตราการเสียชีวิตอยู่ระหว่าง 21 – 23 ต่อแสนประชากร เฉลี่ย 14,771 คนต่อปี โดยมีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางบกต่อประชากรพันคนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยจากปีที่ผ่านมา ทำให้ค่าดัชนีอัตราการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรทางบกต่อประชากรพันคนมีค่าลดลงจากร้อยละ 42.02 ในปี 2559 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 41.49 ในปี 2560 อย่างไรก็ตามค่าดัชนีดังกล่าวอยู่ในระดับเร่งแก้ไข

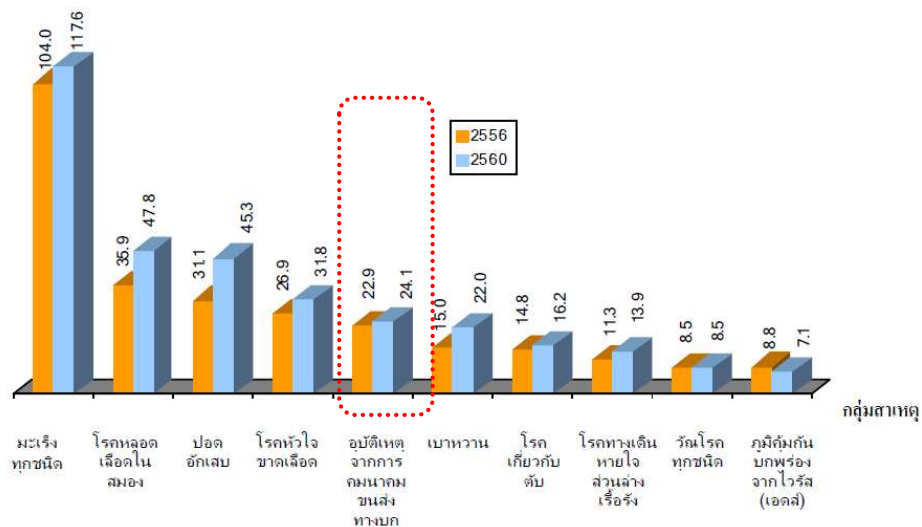
แผนภูมิที่ 3 จำนวนและอัตราการเสียชีวิตต่อประชากร 100,000 คนจากอุบัติเหตุทางถนน
ปี 2543 - 2559

ที่มา : ข้อมูลมรณบัตร กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

: ปี 2553 - 2559 ข้อมูลมรณบัตรและหนังสือรับรองการตาย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน

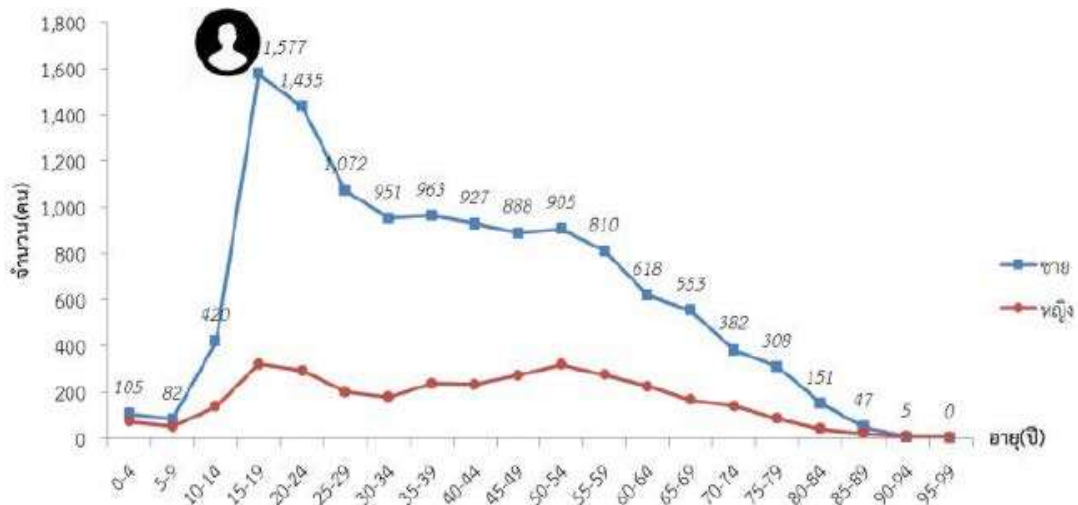
แผนภูมิที่ 4 อัตราตาย จำแนกตามสาเหตุที่สำคัญ ต่อประชากร 100,000 คน ประเทศไทย
ปี 2556 และ 2560

ที่มา : กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กระทรวงสาธารณสุข

ปี 2559 กลุ่มประชากรที่เสียชีวิตสูงที่สุด ได้แก่ กลุ่มอายุ 15-19 ปี รองลงมา คือ 20-24 ปี โดยเฉพาะเพศชายมีการเสียชีวิตสูงกว่าเพศหญิงประมาณ 3 เท่าตัว ชายเสียชีวิตร้อยละ 79 หญิงเสียชีวิต ร้อยละ 21

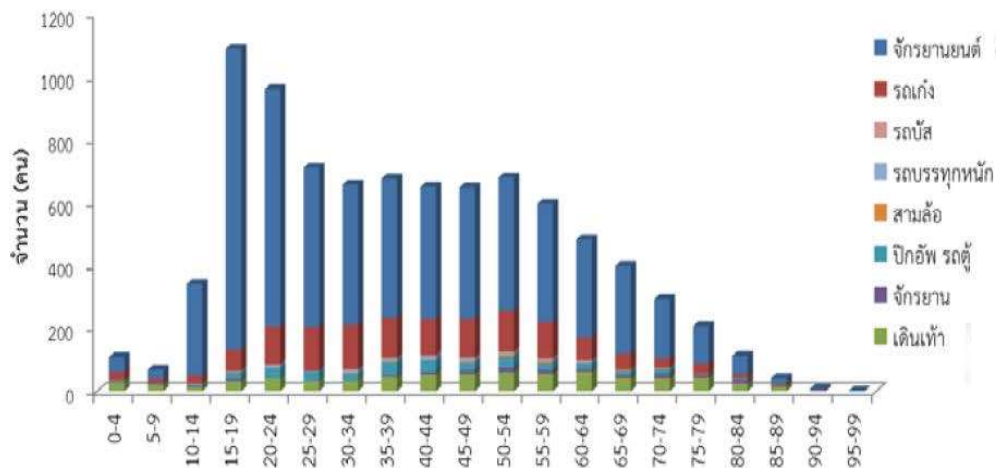
แผนภูมิที่ 5 จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนจำแนกตามกลุ่มอายุ ปี 2559

ที่มา : ข้อมูลรณบัตรและหนังสือรับรองการตาย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

ยานพาหนะที่เป็นสาเหตุของการเสียชีวิต พบว่า รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะที่มีจำนวนการเสียชีวิตมากที่สุดในทุกกลุ่มอายุ (จำนวน 6,083 คน) รองลงมา คือ รถเก๋ง (1,360 คน) มีข้อสังเกตว่า คนเดินเท้า คือ กลุ่มที่เสียชีวิตสูงเป็นอันดับ 3 รองมาจาก ผู้ใช้รถจักรยานยนต์และรถเก๋ง โดยกลุ่มอายุที่เสียชีวิตจากรถจักรยานยนต์มากที่สุด คือ กลุ่มอายุ 15-19 ปี รองลงมาคือ กลุ่มอายุ 20-24 ปี ซึ่งกลุ่มนี้คือกลุ่มวัยรุ่น และวัยที่เริ่มทำงาน โดยส่วนใหญ่ใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะในการเดินทาง

แผนภูมิที่ 6 จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนจำแนกตามพาหนะและกลุ่มอายุ ปี 2559

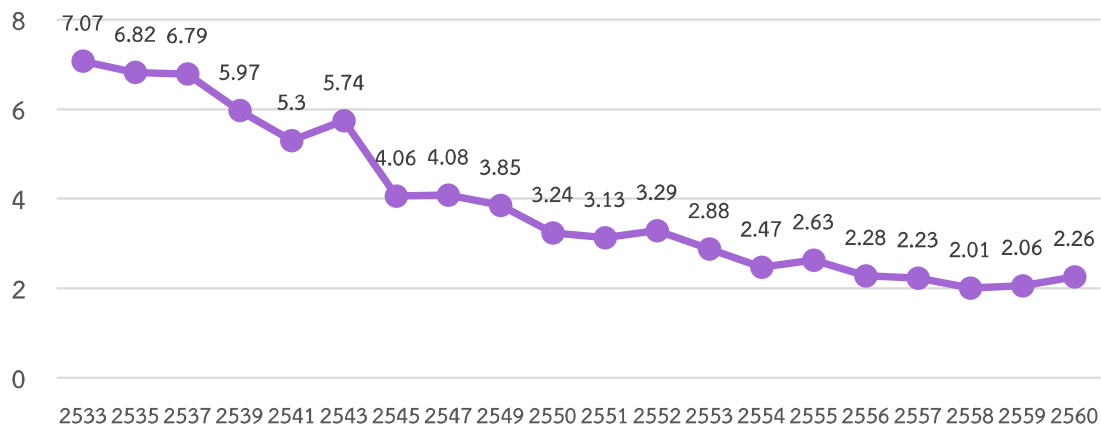
ที่มา : ข้อมูลรณบัตรและหนังสือรับรองการตาย กองยุทธศาสตร์และแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

สำหรับภาระรายจ่ายสุขภาพของครัวเรือนยังคงเป็นค่าใช้จ่ายที่จำเป็นและยังคงประสบปัญหากับครัวเรือนล้มละลายจากการจ่ายค่ารักษาพยาบาลอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2533 ร้อยละ 7.07 แต่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องจนในปี 2560 มีค่าเท่ากับร้อยละ 2.26 ซึ่งมีผลทำให้ค่าดัชนีสัดส่วนของครัวเรือนที่ประสบภาวะล้มละลายจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลมีค่าเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อย่างไรก็ตาม ค่าดัชนีดังกล่าวมีค่าลดลงจากปี 2559 มีค่าเท่ากับร้อยละ 97.09 ลดลงเป็นร้อยละ 88.50 ในปี 2560 ทั้งนี้ จากค่าสัดส่วนของครัวเรือนที่ประสบภาวะล้มละลายจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลที่เพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

ซึ่งสะท้อนถึงความยั่งยืนด้านการคลังสุขภาพที่อยู่ในวิสัยที่ประเทศ รัฐบาล และครัวเรือนสามารถลงทุนด้านสุขภาพได้ในระยะยาว และป้องกันไม่ให้ครัวเรือนประสบวิกฤติทางการเงิน หรือกลายเป็นครัวเรือนยากจนจากการจ่ายค่ารักษาพยาบาลมีภาวะลดลง

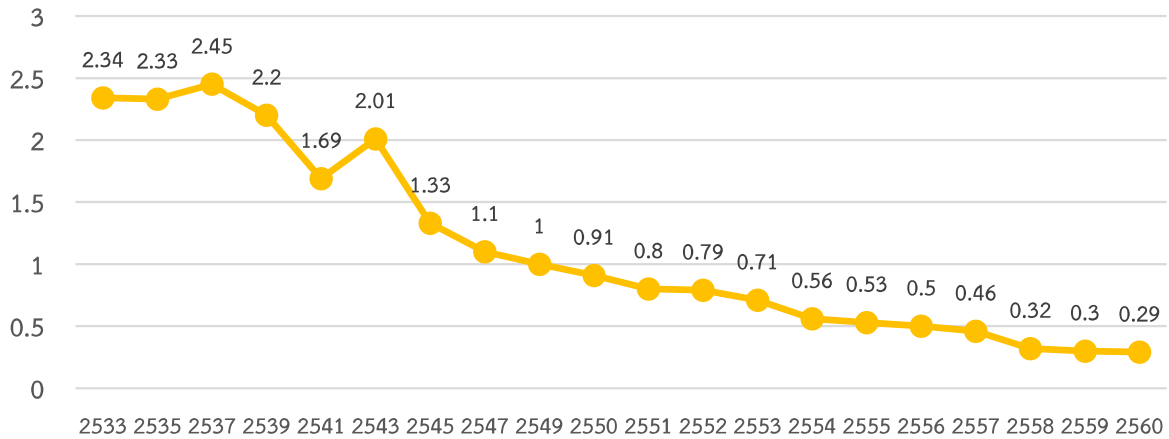
ดังนั้นการลดภาระรายจ่ายด้านค่ารักษาพยาบาลของครัวเรือนสามารถสะท้อนความสำเร็จในการสร้างระบบหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ หรือเพื่อให้เกิดความยั่งยืนด้านการคลังสุขภาพ หมายถึงแหล่งการคลังประกอบด้วย งบประมาณ เงินสมทบ และรายจ่ายของครัวเรือน อยู่ในวิสัยที่ประเทศ รัฐบาล และครัวเรือนสามารถลงทุนด้านสุขภาพได้ในระยะยาว งบประมาณสำหรับการจัดบริการสุขภาพ เพื่อให้ประชาชนทุกคนเข้าถึงบริการสุขภาพรวมถึงยาและเทคโนโลยีที่จำเป็น และป้องกันไม่ให้ครัวเรือนประสบภาวะล้มละลายหรือกลายเป็นครัวเรือนยากจนจากการจ่ายค่ารักษาพยาบาล

แผนภูมิที่ 7 ครัวเรือนที่ประสบภาวะล้มละลายจากค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล

เมื่อพิจารณาถึงครัวเรือนที่ต้องกลายเป็นครัวเรือนยากจนภายหลังจากการจ่ายค่ารักษาพยาบาลเนื่องจากการขายทรัพย์สิน หรือก่อนหน้านี้นับจนถึงขั้นล้มละลายเพื่อรักษาตนเองหรือคนในครอบครัว จากการเป็นโรคเรื้อรัง และการรักษาที่มีค่าใช้จ่ายสูง ทำให้กระทบความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัว อย่างไรก็ตามร้อยละครัวเรือนที่ต้องกลายเป็นครัวเรือนยากจนภายหลังจากการจ่ายค่ารักษาพยาบาลระหว่างปี 2533 – 2560 พบว่า ครัวเรือนที่ยากจนหลังจากการจ่ายค่ารักษาพยาบาลมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 2.34 ในปี 2533 ลดลงเหลือเพียงร้อยละ 0.29 หรือ 6 หมื่นครัวเรือน ในปี 2560 ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยได้เริ่มมี “หลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า” ตั้งแต่ปี 2545 ทำให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกด้านสุขภาพ เพิ่มการเข้าถึงการรักษาและบริการสาธารณสุขที่จำเป็นของคนไทยทั่วประเทศ และได้สร้างความมั่นคงของชีวิตให้กับหลายครอบครัว และยังก่อให้เกิดความมั่งคั่ง มีเงินเหลือพอใช้จ่ายเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตในด้านต่างๆให้กับครอบครัวทั้งด้านการศึกษา การสร้างรายได้ โดยไม่ต้องกังวลด้านค่ารักษาพยาบาล รวมทั้งในปี 2560 ภาครัฐได้จัดสรรงบประมาณเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายของหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ 169,752 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 6.2 ของงบประมาณรายจ่ายทั่วประเทศ และร้อยละ 0.04 ของ GDP ดังนั้นจากปัจจัยดังกล่าวสามารถลดอัตราการเจ็บป่วย และเสียชีวิตอันเกิดจากความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ สังคม และส่งผลให้รายจ่ายด้านสุขภาพของครัวเรือนลดลงอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสอดคล้องกับจำนวนครัวเรือนล้มละลายจากการจ่ายค่ารักษาพยาบาลที่มีแนวโน้มลดลง

แผนภูมิที่ 8 ร้อยละครัวเรือนที่ต้องกลายเป็นครัวเรือนยากจนภายหลังจากการจ่ายค่ารักษาพยาบาล

3) สังคมไทยมีคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และสติปัญญาใฝ่รู้มีแนวโน้มดีขึ้น

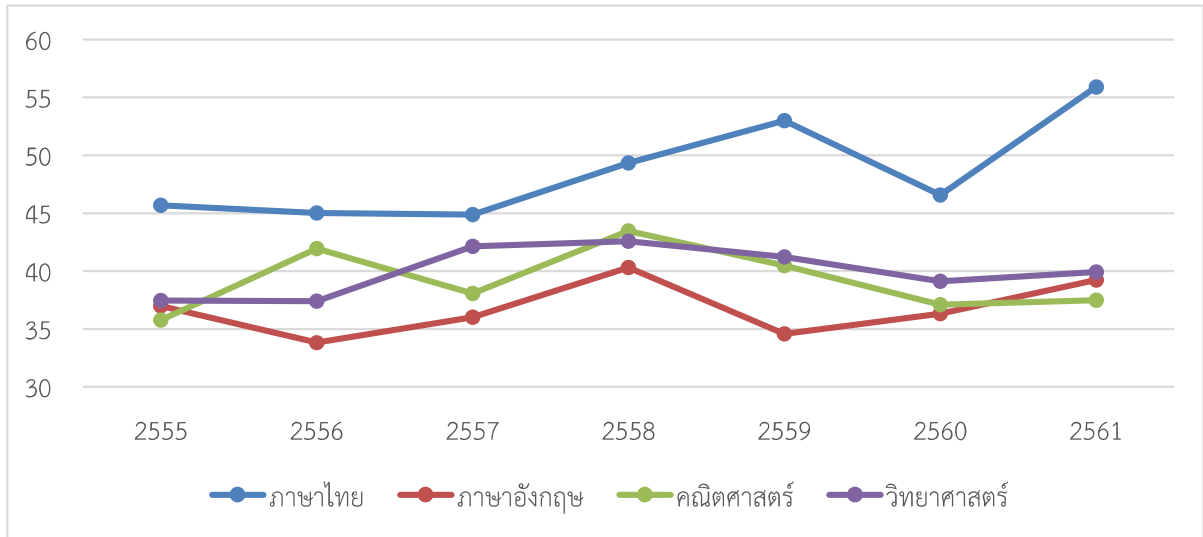
ไม่เพียงแต่คนไทยมีสัดส่วนคดีอาญาลดลง โดยในปี 2561 ประเทศไทยมีสัดส่วนคดีอาญาลดร้อยละ 5.63 จากเดิมร้อยละ 6.60 ในปี 2560 เนื่องจากจำนวนคดีอาญาทั้ง 5 กลุ่มมีแนวโน้มลดลงจากปี 2560 โดยเฉพาะคดีอาญากลุ่มที่ 5 คดีรัฐเป็นผู้เสียหาย รองลงมาคดีอาญากลุ่มที่ 3 คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ คดีอาญากลุ่มที่ 4 คดีน่าสนใจ คดีอาญากลุ่มที่ 2 คดีชีวิต ร่างกาย และเพศ และคดีอาญากลุ่ม 1 คดีอุกฉกรรจ์และสะเทือนขวัญ ตามลำดับ ส่งผลให้ค่าดัชนีสัดส่วนคดีอาญาต่อประชากรพันคนมีค่าดีขึ้นตามไปด้วยจากเดิมร้อยละ 87.84 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดีแล้วเพิ่มขึ้นอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมากในปี 2561 โดยมีค่าร้อยละ 100 และแนวโน้มประชากรไทยมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หรือหมู่บ้านของประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไปมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้ค่าดัชนีร้อยละของประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป จำแนกตามการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน หมู่บ้าน มีค่าเพิ่มขึ้นจากเดิมร้อยละ 72.33 ในปี 2557 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 97.86 ในปี 2561 อยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากสังคมไทยมีการปรับเปลี่ยนเจตคติที่ดีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม และมีแรงบันดาลใจในการเข้าร่วมกิจกรรม และมีความรับผิดชอบต่อสังคมเพิ่มขึ้น ประกอบกับสังคมไทยมีความสนใจและเข้าร่วมกิจกรรมจิตอาสา "เราทำความดี ด้วยหัวใจ" เพิ่มขึ้น ทำให้สังคมไทยมีความสมัครสมานสามัคคีของคนไทยทุกคนในการทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์ เพื่อพัฒนาพื้นที่ในชุมชนต่างๆ ให้มีความเจริญ เกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างถาวร รวมทั้งคนไทยยังมีความนิยมในการช่วยทำงานบ้าน และช่วยเหลือ กิจกรรมของครอบครัวเป็นประจำ

นอกจากนี้ประชากรไทยยังมีความนิยมการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2550 ที่ยังมีจำนวนต่ำมาก จนทำให้ค่าดัชนีสัดส่วนประชากรอายุ 6 ปีขึ้นไปที่ใช้อินเทอร์เน็ตต่อประชากรทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ระดับแรงแก้ไข แต่จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันจนทำให้ค่าดัชนีมีค่าถึงร้อยละ 100 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมาก ทั้งนี้เนื่องจากภาครัฐมีโครงการเน็ตประชารัฐ ช่วยให้หมู่บ้านในพื้นที่ห่างไกลยังไม่มีโอกาสเข้าถึงบริการอินเทอร์เน็ต รวมทั้งพื้นที่เป้าหมายหรือชุมชนเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่ที่การให้บริการโทรคมนาคมพื้นฐานยังไม่ทั่วถึงสามารถเข้าถึงบริการทางอินเทอร์เน็ต ซึ่งปัจจุบันได้ติดตั้งครบแล้วจำนวน 24,700 หมู่บ้านทั่วประเทศ ทำให้ประชากรทุกกลุ่มทุกภูมิภาค สามารถเข้าถึงการใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างทั่วถึง

สำหรับในด้านการศึกษา ประเทศไทยมีประชากรวัยเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นทั้งประชากรวัยเรียนทั้งในระดับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3

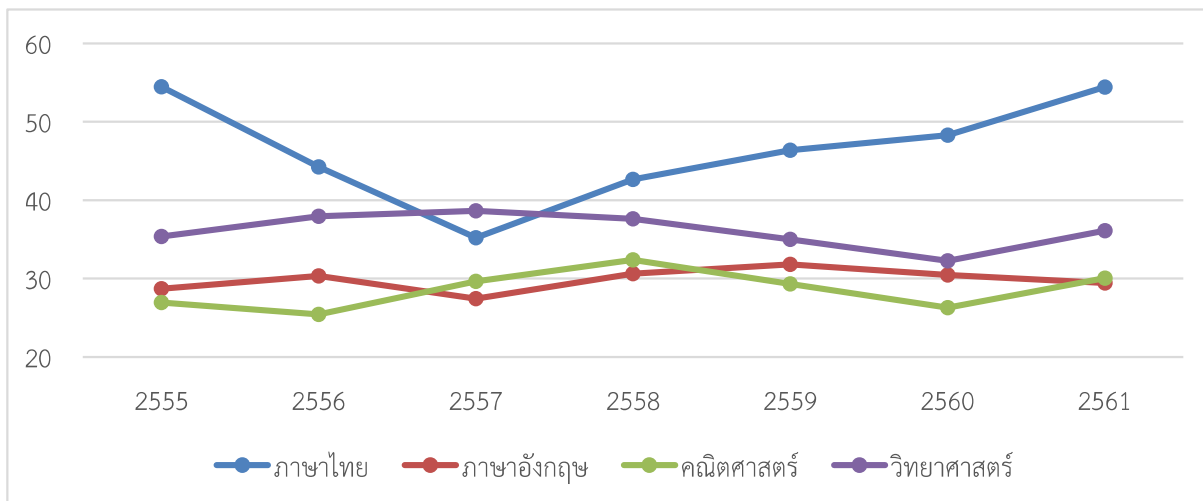
และระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีแนวโน้มดีขึ้นทั้ง 3 ระดับการศึกษา โดยพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของ 4 วิชาหลัก ได้แก่ วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งทำให้ค่าดัชนีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าดีขึ้นจากเดิมร้อยละ 71.32 ในปี 2560 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 77.09 ในปี 2561 ซึ่งมีความมากกว่าช่วงระยะสิ้นแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ในปี 2559 ซึ่งมีค่าร้อยละ 74.71 อย่างไรก็ตามทั้ง 3 ช่วงปียังอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลาง

แผนภูมิที่ 9 ผลทดสอบทางการศึกษาของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

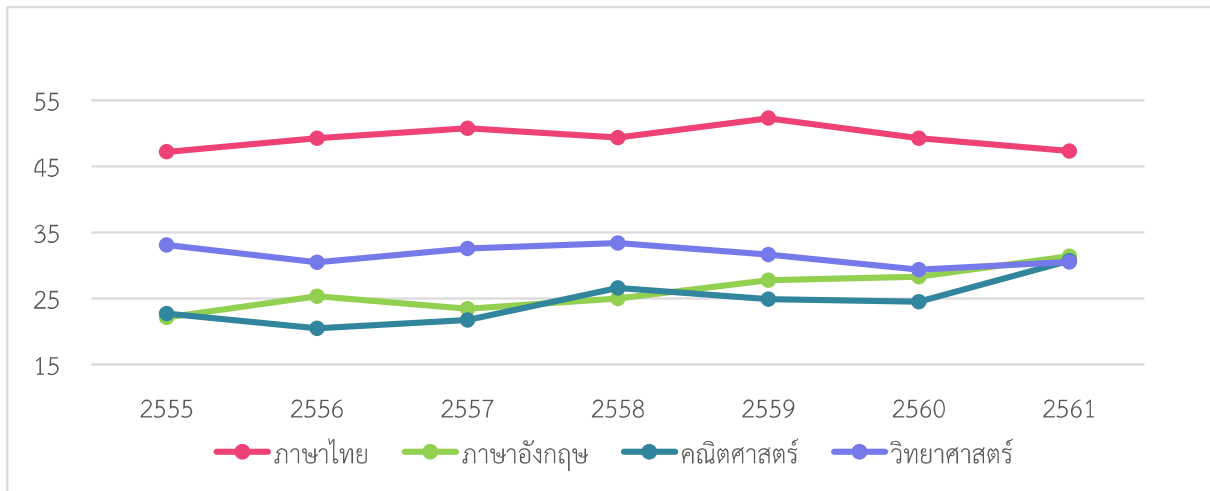
เมื่อพิจารณาในแต่ละช่วงระดับการศึกษา พบว่าในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการศึกษาในรายวิชาภาษาไทย และวิชาภาษาอังกฤษแนวโน้มดีขึ้น แต่สำหรับวิชาคณิตศาสตร์และ วิชาวิทยาศาสตร์ ยังคงมีระดับคะแนนทรงตัวเมื่อเทียบกับคะแนนในปีที่ผ่านมา

แผนภูมิที่ 10 ผลทดสอบทางการศึกษาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สำหรับนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลการศึกษาในรายวิชาภาษาไทย วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์มีแนวโน้มดีขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา แต่ในขณะเดียวกันวิชาภาษาอังกฤษยังคงมีระดับคะแนนลดลง

แผนภูมิที่ 11 ผลทดสอบทางการศึกษาของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีผลการศึกษาในรายวิชาภาษาอังกฤษ วิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์ มีแนวโน้มดีขึ้น และก็ยังมีวิชาภาษาไทยที่มีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับในช่วงปีที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีระดับคะแนนที่สูงเมื่อเทียบกับวิชาอื่นๆ

อัตราการเรียนรู้ของประชากรไทยอายุ 9 ปีขึ้นไปมีแนวโน้มคงที่ โดยในปี 2559 ถึงปี 2561 มีค่าดัชนีอัตราการเรียนรู้ (Functional literacy rate) 9 ปีขึ้นไปคงที่ที่ร้อยละ 85 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดี ปัจจัยหนึ่งส่งผลต่ออัตราการเรียนรู้ของสังคมไทย คือ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่ทำให้รูปแบบการเรียนรู้สำหรับคนรุ่นใหม่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์ ส่งผลให้เกิดแนวโน้มที่ชัดเจนเกี่ยวกับความจำเป็นของกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต แต่ยังมีอุปสรรคในการเรียนรู้ออนไลน์ ได้แก่ การไม่มีอินเทอร์เน็ต

จำนวนนักเรียนที่ออกจากการศึกษาภาคบังคับกลางคันระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2550 ร้อยละของนักเรียนที่ออกจากการศึกษาภาคบังคับกลางคันระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าร้อยละ 1.49 และมีแนวโน้มลดลงจนมีค่าต่ำสุดในปี 2560 มีค่าเพียงร้อยละ 0.07 ซึ่งทำให้ค่าดัชนีดังกล่าวมีค่าเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและมีค่าดัชนีเต็มร้อยละ 100 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ระดับดีมากตั้งแต่ช่วงปี 2558 ถึงปี 2560 สาเหตุหนึ่งเกิดจากทางกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา มีระบบติดตามเด็กตกหล่นหรือออกกลางคันที่ไม่ได้รับการศึกษาอย่างจริงจังจนสามารถติดตามเด็กตกหล่น หรือออกกลางคันได้เกือบทั้งหมด โดยเร่งติดตามเด็กตกหล่น หรือเด็กออกกลางคันโดยเฉพาะ ในจังหวัดห่างไกลหรือจังหวัดที่ประชากรมีปีการศึกษาเฉลี่ยต่ำ เพื่อเข้าสู่ระบบการศึกษา และส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียนจบภาคบังคับ 9 ปี หรือเรียนต่อถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายตามนโยบายเรียนฟรี 15 ปี จึงทำให้ร้อยละของนักเรียนที่ออกจากการศึกษาภาคบังคับกลางคันระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายมีค่าลดลงอย่างต่อเนื่อง

ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศแสดงถึงการให้ความสำคัญในการพัฒนาประเทศผ่านการลงทุนทางการศึกษา ซึ่งประเทศไทยมีสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จนมีค่าต่ำสุดในปี 2561 ซึ่งส่งผลให้ค่าดัชนีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาของประเทศต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประเทศมีค่าลดลงและต่ำสุดในปี

2561 เช่นเดียวกัน โดยมีค่าเพียงร้อยละ 66 เมื่อเทียบกับในช่วงปีที่ 3 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 มีค่าร้อยละ 86 และในปีที่ 3 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 มีค่าถึงร้อยละ 92 ซึ่งเป็นค่าสูงสุดในช่วง 10 ปีที่นำมาพิจารณา แสดงถึงประเทศไทยมีพัฒนาประเทศผ่านการลงทุนทางการศึกษาน้อยลง โดยแหล่งที่มาของทุนการศึกษามาจากภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคท้องถิ่น ภาคครัวเรือน องค์กรที่ไม่แสวงหากำไร และเงินช่วยเหลือจากต่างประเทศอีกด้วย แม้ว่าประเทศไทยมีการลงทุนทางด้านการศึกษามากเพียงพอ แต่ขาดการบริหารทรัพยากรที่เหมาะสมและขาดประสิทธิภาพ โดยต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเป็นธรรมและเท่าเทียมของการจัดการศึกษา ต้องอาศัยแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่สะท้อนความแตกต่างของนักเรียนและความจำเป็นตามสภาพภูมิศาสตร์ เพื่อให้คุณภาพการเรียนการสอนไม่แตกต่างกันช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา พร้อมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพด้านการใช้จ่าย โดยควบคุมต้นทุนด้านบุคลากร เพื่อนำมาพัฒนาผู้เรียนมากขึ้น

3.2 เศรษฐกิจไทยมีความเข้มแข็งและเป็นธรรมเพิ่มขึ้นในปีที่สองของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12
โดยค่าดัชนีรวมขององค์ประกอบหลักด้านเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรมเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 80.17 ในปี 2559 ซึ่งเป็นปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 เป็นร้อยละ 80.61 ในปี 2560 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และเพิ่มขึ้นต่อเนื่องเป็นร้อยละ 81.46 ในปี 2561 เป็นระดับการพัฒนาที่อยู่ในระดับดี และยังมีแนวโน้มดีขึ้น โดยพบว่าค่าดัชนีขององค์ประกอบด้านการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี และเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยค่าดัชนีของการมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดีปรับตัวดีขึ้นจากร้อยละ 93.55 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 94.81 ในปี 2561 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก และค่าดัชนีของเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพปรับตัวเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกันจากร้อยละ 77.35 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 78.76 ในปี 2561 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง แม้ว่าค่าดัชนีของความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจจะมีแนวโน้มลดลง อย่างไรก็ตามการพัฒนายังอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ทุกปัจจัยจึงส่งผลให้เศรษฐกิจไทยมีความเข้มแข็งและเป็นธรรมเพิ่มมากขึ้นในระยะสองปีของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

ตารางที่ 5 ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม ปี 2555 – 2561

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนฯ 12	
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ภาพรวม	79.73	81.94	79.69	80.41	80.17	80.61	81.46
1. การมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดี	87.56	89.62	90.80	92.36	92.89	93.55	94.81
อัตราการจ้างงานต่ำระดับ	100	100	100	100	100	100	100
ดัชนีความต่างของค่าจ้างระหว่างเพศ	93.9	95.92	96.64	97.91	99.14	99.14	99.14
สัดส่วนแรงงานที่ได้รับสวัสดิการ ต่อกำลังแรงงานทั้งหมด	56.36	62.56	66.55	71.52	72.42	75.08	80.12
อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงานต่อลูกจ้างพันคน	100	100	100	100	100	100	100
2. เศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ	80.72	80.11	78.21	72.91	73.50	77.35	78.76
สัดส่วนช่องว่างการออมการลงทุน ต่อ GDP	100	100	100	70.00	33.00	40.00	40.00

องค์ประกอบของดัชนี	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนฯ 12	
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อ GDP	73.08	71.28	70.04	69.55	70.15	70.64	70.53
ค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนาต่อ GDP	18.88	23.98	24.49	31.63	39.80	51.02	51.02
อัตราการเติบโตของผลผลิตมวลรวม ภายในประเทศต่อประชากร (GDP per capita growth)	100	91.02	70.61	85.19	100	100	100
ความเข้มข้นของการใช้พลังงาน	87.50	88.00	85.94	86.42	88.51	90.48	92.66
ตัวชี้วัดการทำธุรกิจของธนาคารโลก	74.96	75.2	75.99	75.27	71.42	72.53	77.44
สัดส่วนมูลค่าเพิ่มของอุตสาหกรรมเทคโนโลยี ระดับสูงและระดับกลาง ต่อมูลค่าเพิ่มทั้งหมด	94	94	100	100	100	100	100
อัตราเงินเฟ้อ	100	100	100	62.00	80.80	94.00	100
สัดส่วนหนี้สาธารณะ ต่อ GDP	78.10	77.53	76.81	76.17	77.81	77.51	77.16
3. ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ	71.71	76.64	71.27	77.20	75.10	72.38	72.38
สัดส่วนคนยากจน	31.65	36.56	37.99	55.48	46.46	50.83	50.83
สัดส่วนการถือครองรายได้ของประชากรร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุด ต่อ ประชากรร้อยละ 20 แรกที่ จนที่สุด	88.41	93.36	85.63	86.21	86.87	84.19	84.19
สัดส่วน GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุด ต่อ GPP per capita ของ จังหวัดร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุด	95.08	100.00	90.21	89.92	91.97	82.12	82.12

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 – 89.9

ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

1) การมีหลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง
ทั้งตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 และปีแรกและปีที่สองของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 โดยค่าดัชนีการมี
หลักประกันคุณภาพชีวิตและงานที่ดีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 92.89 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 93.55 ในปี 2560 และ
เพิ่มขึ้นต่อเนื่องเป็นร้อยละ 94.81 ในปี 2561 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก เนื่องจาก

อัตราการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงานต่อลูกจ้าง 1,000 ราย
รวมทุกรณีความรุนแรง (ตาย ทุพพลภาพ สูญเสียอวัยวะบางส่วน และหยุดงานเกินสามวัน และหยุดงานไม่
เกินสามวัน) มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ค่าดัชนีเพิ่มขึ้นและอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า
สังคมไทยมีหลักประกันและความปลอดภัยมากขึ้น โดยการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงานของ
ลูกจ้างปี 2556 – 2560 ส่วนใหญ่เกิดขึ้นในจังหวัดกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมาคือ สมุทรปราการ
ชลบุรี สมุทรสาคร และปทุมธานี ตามลำดับ เฉลี่ยร้อยละ 28.38 ต่อปี สาเหตุที่ทำให้ลูกจ้างประสบอันตราย
สูงสุดคือ วัตถุหรือสิ่งของตก/บาด/ทิ่มแทง เฉลี่ยร้อยละ 23.42 ต่อปี รองลงมาคือ วัตถุหรือสิ่งของพังทลาย/

หล่นทับ ร้อยละ 16.31 ต่อปี และในปี 2556 – 2559 ประเภทกิจการที่มีการประสบอันตรายสูงสุดคือ การก่อสร้าง เฉลี่ยร้อยละ 7.76 ต่อปี และในปี 2560 ประเภทกิจการที่มีการประสบอันตรายสูงสุดคือ ประเภทกิจการผลิตผลิตภัณฑ์อาหาร ร้อยละ 10.11 ซึ่งกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน ได้มีแนวทางในการลดการประสบอันตรายจากการทำงานไว้ 4 มาตรการสำคัญ คือ 1) สร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องความปลอดภัยในการทำงานแก่นายจ้าง ลูกจ้าง 2) รมรณรงค์สร้างจิตสำนึกแก่นายจ้างและลูกจ้าง ให้ตระหนักถึงอันตรายจากการทำงานและร่วมมือกันในการป้องกันและแก้ไข 3) มาตรการในการบังคับใช้กฎหมาย โดยกระตุ้นเตือนให้นายจ้าง ลูกจ้างปฏิบัติตามกฎหมาย รวมทั้งตรวจสอบให้สถานประกอบกิจการมีการดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด และ 4) สร้างเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อช่วยกระจายความรู้ ความเข้าใจ และช่วยในการเฝ้าระวังไม่ให้เกิดอันตรายจากการทำงาน

สัดส่วนแรงงานที่ได้รับสวัสดิการต่อกำลังแรงงานทั้งหมด มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 37.54 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 40.06 ในปี 2561 ส่งผลให้ค่าดัชนีของสัดส่วนแรงงานที่ได้รับสวัสดิการต่อกำลังแรงงานทั้งหมดเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 75.08 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 80.12 ในปี 2561 ซึ่งเป็นการพัฒนาจากระดับปานกลางมาอยู่ในระดับดี เนื่องจากจำนวนผู้ประกันตนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยผู้ประกันตนภาคบังคับ (มาตรา 33) ในปี 2561 มีจำนวน 11,300,482 คน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีจำนวน 10,631,627 คน และคิดเป็น 1 ใน 3 ของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานทั้งหมด 38,421,917 คน ผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 39) ในปี 2561 มีจำนวน 1,469,033 คน เพิ่มขึ้นจาก 1,336,181 คน ในปี 2560 และผู้ประกันตนภาคสมัครใจ (มาตรา 40) มีจำนวน 2,622,248 คน ในปี 2561 เพิ่มขึ้นจาก 2,324,835 คน ในปี 2560

ตารางที่ 6 จำนวนผู้ประกันตนในมาตรา 33, 39 และ 40 และผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานทั้งหมด ปี 2555 - 2561

แรงงานที่ได้รับสวัสดิการ (เฉลี่ย)	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนฯ 12	
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ผู้ประกันตน							
▪ ผู้ประกันตนภาค บังคับ (มาตรา 33)	9,213,430	9,614,014	9,874,213	10,166,815	10,394,269	10,631,627	11,300,482
▪ ผู้ประกันตนภาค สมัครใจ (มาตรา 39)	932,292	1,033,091	1,099,436	1,162,819	1,241,019	1,336,181	1,469,033
▪ ผู้ประกันตนภาค สมัครใจ (มาตรา 40)	961,106	1,452,115	1,862,543	2,454,905	2,215,156	2,324,835	2,622,248
ผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงาน ทั้งหมด	39,415,892	38,682,383	38,575,333	38,547,892	38,249,250	38,075,492	38,421,917

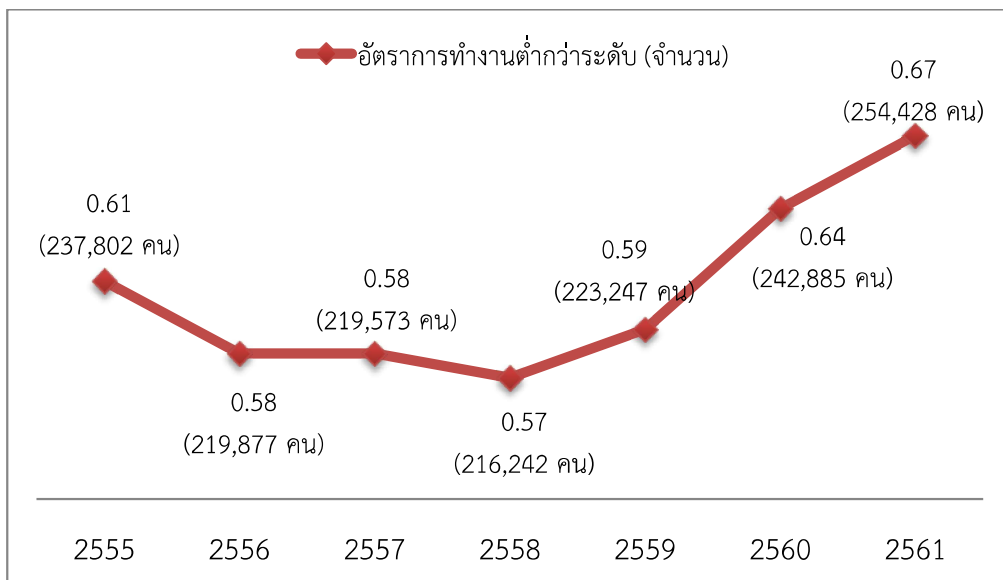
ที่มา : สำนักงานประกันสังคม

ดัชนีความต่างของค่าจ้างระหว่างเพศมีแนวโน้มดีขึ้น เนื่องจากปัจจุบันสตรีได้เข้ามามีบทบาทในการทำงานมากขึ้น โดยในปี 2559 ค่าดัชนีความต่างของค่าจ้างระหว่างเพศอยู่ที่ร้อยละ 99.14 ซึ่งอยู่ในระดับดีมาก โดยอัตราค่าจ้างเฉลี่ยของเพศชายในภาคเกษตรกรรมอยู่ที่ 6,322 บาทต่อเดือน ขณะที่เพศหญิงอยู่ที่ 5,136 บาทต่อเดือน อัตราค่าจ้างเฉลี่ยของเพศชายในภาคการผลิตอยู่ที่ 12,782 บาทต่อเดือน ขณะที่เพศหญิงอยู่ที่ 11,536 บาทต่อเดือน และอัตราค่าจ้างเฉลี่ยของเพศชายในภาคการบริการและ

การค่าอยู่ที่ 16,596 บาทต่อเดือน ขณะที่เพศหญิงอยู่ที่ 16,224 บาทต่อเดือน จากรายงาน The Global Gender Gap Report ประจำปี 2560 โดย World Economic Forum พบว่า ความเท่าเทียมทางเพศของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 75 จาก 144 ประเทศทั่วโลก หรือมีคะแนนอยู่ที่ 0.694 ซึ่งพิจารณาใน 4 มิติคือ สุขภาพ เศรษฐกิจ การศึกษา และการเมือง โดยมีมิติด้านเศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 24 ในขณะที่ มิติด้านการเมืองอยู่ที่อันดับ 127 สะท้อนให้เห็นว่ามีช่องว่างระหว่างเพศชายและเพศหญิงในด้านการเมืองค่อนข้างสูง รัฐบาลจึงได้กำหนดนโยบายบทบาทของสตรีให้เกิดการสร้างโอกาสและความเท่าเทียมกันทางสังคมเป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ โดยมีกองทุนการพัฒนาบทบาทสตรีเป็นกลไกหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาสตรีไปสู่รูปธรรมที่ชัดเจน รวมทั้งการกำหนดรูปแบบการพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำสตรีในสังคม เพื่อให้มีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม อัตราการจ้างงานต่ำกว่าระดับกลับมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากมีจำนวนผู้ว่างงานสูงขึ้น ซึ่งมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2558 ที่ร้อยละ 0.57 หรือ 223,247 คน เป็นร้อยละ 0.64 หรือจำนวน 242,885 คน ในปี 2560 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.67 หรือจำนวน 254,428 คน ในปี 2561 แต่ยังคงต่ำกว่าค่ามาตรฐานที่ร้อยละ 2 จึงทำให้ค่าดัชนีของอัตราการจ้างงานต่ำกว่าระดับมีการพัฒนาอยู่ในระดับดีมาก โดยลักษณะทางประชากรของผู้ทำงานต่ำกว่าระดับส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 144,467 คน ในปี 2561 ขณะที่เพศหญิงมีจำนวน 109,961 และส่วนใหญ่อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 133,263 คน อายุเฉลี่ยของผู้ทำงานต่ำกว่าระดับคือ 43 ปี ส่วนใหญ่เป็นวัยทำงานอายุ 25 – 59 ปี และผู้ทำงานต่ำกว่าระดับส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานด้านการเกษตร ป่าไม้และประมง หากแบ่งตามลักษณะเศรษฐกิจที่สำคัญจะพบว่าในปี 2561 ผู้ทำงานต่ำกว่าระดับอยู่ในภาคเกษตรมากที่สุด รองลงมาคือภาคบริการและการค้า

แผนภูมิที่ 12 อัตราและจำนวนการทำงานต่ำกว่าระดับ พ.ศ. 2555 - 2561

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2) เศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพปรับตัวเพิ่มขึ้น ค่าดัชนีของเศรษฐกิจเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 73.50 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 77.35 ในปี 2560 และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 78.76 ในปี 2561 เนื่องจาก

ความเข้มข้นของการใช้พลังงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 90.48 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 92.66 ในปี 2561 เนื่องจากการใช้พลังงานเพื่อการผลิตโดยรวมของระบบเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพดีขึ้น

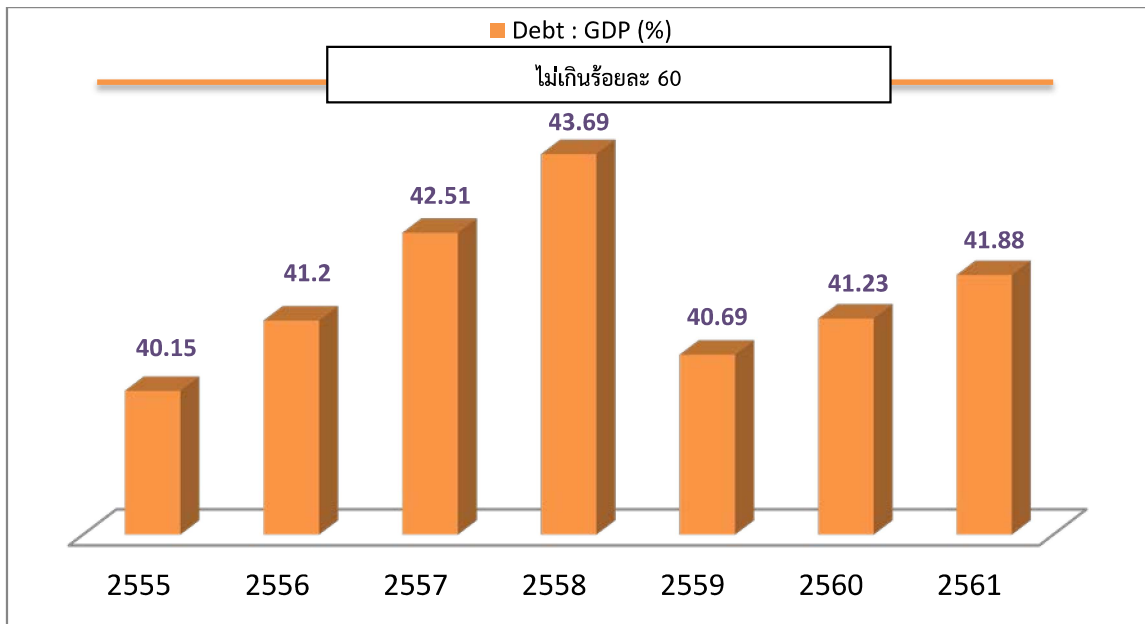
ตัวชี้วัดการทำธุรกิจของธนาคารโลก (World Bank Doing Business Indicator) มีแนวโน้มดีขึ้นเช่นเดียวกัน โดยค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 72.53 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 77.44 ในปี 2561 และตัวชี้วัดการทำธุรกิจของธนาคารโลกของประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 26 จาก 190 ประเทศทั่วโลก ในปี 2561 ดีขึ้นจากอันดับที่ 46 ในปี 2560 ซึ่งจากรายงานความยากง่ายในการทำธุรกิจประจำปี 2561 พบว่าประเทศไทยมีตัวชี้วัดที่คะแนนเพิ่มขึ้นมากที่สุดคือ การได้รับสินเชื่อ มีคะแนนเพิ่มขึ้น 20 คะแนน รองลงมาคือการชำระภาษีเพิ่มขึ้น 8.05 คะแนน และการขอใช้ไฟฟ้า (ลดกระบวนการขอใช้ไฟฟ้า) เพิ่มขึ้น 7.77 คะแนน ตามลำดับ

อัตราเงินเฟ้อทั่วไปเฉลี่ยทั้งปีปรับตัวเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.7 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 1.1 ในปี 2561 สูงสุดในรอบ 4 ปี โดยเป็นไปตามราคาพลังงานที่ปรับสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามราคาน้ำมันดิบโลกแม้จะปรับลดลงในช่วงปลายปี ขณะที่ความต้องการบริโภคภายในประเทศเพิ่มขึ้นจากการกระตุ้นการใช้จ่ายและมาตรการต่างๆ ของภาครัฐ พร้อมทั้งการลงทุนและการส่งออกที่ปรับตัวดีขึ้นส่งผลให้ช่วยเพิ่มกำลังซื้อภายในประเทศ พร้อมทั้งการขึ้นราคาของก๊าซหุงต้ม ค่าขนส่ง ค่าเช่าสถานที่ ค่าน้ำมันและค่าไฟฟ้าที่ส่งผลให้อัตราเงินเฟ้อปรับตัวเพิ่มขึ้น สะท้อนให้เห็นว่าเสถียรภาพทางเศรษฐกิจยังอยู่ในเกณฑ์ดี

อย่างไรก็ตาม **สัดส่วนหนี้ครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)** เพิ่มสูงขึ้น ในปี 2561 ที่ร้อยละ 78.6 จากร้อยละ 78.3 ในปี 2560 ส่งผลให้ค่าดัชนีลดลงจากร้อยละ 70.64 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 70.53 ในปี 2561 สอดคล้องกับภาพรวมหนี้ครัวเรือนในปี 2561 ที่เพิ่มขึ้นในอัตราที่เร็วกว่าการขยายตัวของเศรษฐกิจ เนื่องจากปัจจัยที่สำคัญคือ การเร่งตัดสินใจก่อหนี้ของครัวเรือนบางกลุ่มเพื่อซื้อที่อยู่อาศัยก่อนการปรับเกณฑ์การกำหนดการวางเงินดาวน์สำหรับการซื้อบ้าน (มาตรการกำกับดูแลสินเชื่อที่อยู่อาศัยใหม่ หรือ LTV) ที่จะมีผลบังคับใช้ในเดือน เมษายน 2562

สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) เพิ่มสูงขึ้นเช่นเดียวกัน ส่งผลให้ค่าดัชนีสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP มีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 77.51 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 77.16 ในปี 2561 โดยในปี 2561 สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP อยู่ที่ร้อยละ 41.88 แม้ว่าจะยังอยู่ในกรอบวินัยการเงินการคลังที่ไม่เกินร้อยละ 60 แต่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 41.23 ในปี 2560 โดยหนี้สาธารณะในปี 2561 ร้อยละ 81.23 หรือจำนวน 5,551,356.52 ล้านบาท เป็นหนี้ที่รัฐบาลกู้ มีรายละเอียดที่สำคัญคือ เงินกู้เพื่อชดเชยการขาดดุลงบประมาณและเป็นการกู้เงินเพื่อพัฒนาประเทศ สร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจ และการออกพันธบัตรออมทรัพย์เพื่อเป็นการส่งเสริมการออมที่มีมั่นคงของประชาชนเป็นสำคัญ รวมทั้งเป็นการกู้เพื่อการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานที่ถึงกำหนดการเบิกจ่ายตามแผนงานหนี้รัฐวิสาหกิจจำนวน 937,778.13 ล้านบาท จากการเบิกจ่ายเงินกู้ของการรถไฟแห่งประเทศไทยและหนี้ที่เพิ่มขึ้นของบริษัท ปตท. น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) หนี้รัฐวิสาหกิจที่เป็นสถาบันการเงิน (รัฐบาลค้าประกัน) 336,643.42 ล้านบาท และหนี้หน่วยงานของรัฐ 7,867.86 ล้านบาท

แผนภูมิที่ 13 สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

ที่มา : สำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง

3) **ความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มลดลง** โดยค่าดัชนีความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจลดลงจากร้อยละ 75.10 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 72.38 ในปี 2561 เนื่องจากค่าดัชนีของสัดส่วนการถือครองรายได้ของประชากรร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุดต่อประชากรร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุดลดลงจากร้อยละ 86.87 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 84.19 ในปี 2560 พร้อมทั้งค่าดัชนีของสัดส่วนผลผลิตมวลรวมภายในจังหวัดต่อประชากร (GPP per capita) ของจังหวัดร้อยละ 20 สุดท้ายที่รวยที่สุดต่อ GPP per capita ของจังหวัดร้อยละ 20 แรกที่จนที่สุดมีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกัน โดยลดลงจากร้อยละ 91.97 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 82.12 ในปี 2560 ซึ่ง 5 จังหวัดที่มี GPP per capita มากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร ระยอง ชลบุรี ปราจีนบุรี และพระนครศรีอยุธยา ตามลำดับ และ 5 จังหวัดที่มี GPP per capita น้อยที่สุดคือ หนองบัวลำภู ยโสธร กาฬสินธุ์ นครราชสีมา และชัยภูมิ ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม ค่าดัชนีสัดส่วนคนยากจนมีแนวโน้มปรับตัวดีขึ้นอย่างต่อเนื่องถึงแม้จะยังอยู่ในระดับเร่งแก้ไข โดยเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 46.46 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 50.83 ในปี 2560 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเกิดการกระจายรายได้มากขึ้น

3.3 สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล ในปีที่สองของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ค่าดัชนีเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 63.43 ในปี 2560 ขึ้นมาเป็นร้อยละ 73.77 ในปี 2561 จากระดับต้องปรับปรุงขึ้นมากอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืนและเกษตรอินทรีย์ที่มีค่าสูงขึ้นมาก จึงเป็นปัจจัยบวกที่ทำให้องค์ประกอบด้านเศรษฐกิจสีเขียวมีค่าดัชนีเพิ่มสูงขึ้น อีกทั้ง มีดำเนินการฟื้นฟู และเร่งแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากขึ้น ทำให้คุณภาพแหล่งน้ำดีขึ้น มูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติลดลง พื้นที่ป่าอนุรักษ์เพิ่มขึ้น การใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกมากขึ้น

ตารางที่ 7 ดัชนีสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล ปี 2555 - 2561

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบย่อย	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนฯ 12	
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ภาพรวม	60.30	62.71	65.31	68.98	65.45	63.43	73.77
สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดี	61.66	64.98	66.72	69.05	72.77	74.29	83.50
ร้อยละของแหล่งน้ำที่มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ดีต่อแหล่งน้ำทั่วประเทศ	42.50	35.00	36.25	42.50	42.50	35.00	56.25
ร้อยละของขยะมูลฝอยที่กำจัดถูกต้องหรือนำไปใช้ประโยชน์	59.91	61.87	64.65	65.95	75.79	98.40	98.13
ร้อยละของจำนวนวันที่ดัชนีคุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน	97.59	94.66	95.04	95.45	94.73	96.59	98.61
มูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่อจำนวนประชากร	46.63	68.38	70.95	72.30	78.08	67.18	81.00
ระบบนิเวศที่สมดุล	69.32	70.43	73.26	78.26	65.02	63.08	67.11
ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้ในอ่าวไทยต่อชั่วโมง	58.63	59.28	64.75	74.75	47.40	42.60	46.70
ร้อยละของพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศ	80.02	81.58	81.77	81.77	82.63	83.56	87.52
เศรษฐกิจสีเขียว	51.30	52.52	56.98	60.75	59.26	54.44	71.64
ร้อยละของการใช้พลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือกต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้าย	57.37	63.12	68.66	74.62	79.73	83.56	87.66
ร้อยละของพื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน (พื้นที่เกษตรอินทรีย์) ต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด	37.59	39.05	43.49	52.60	52.35	33.33	92.97
สัดส่วนปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบอันตรายทางการเกษตรต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด	52.22	40.59	47.59	46.91	43.65	35.37	41.04
สถิติอุบัติเหตุจุกฉีกฉีกฉีกฉีก	57.99	67.33	68.18	68.87	61.31	65.51	64.88

ที่มา : กองขับเคลื่อนและประเมินผลการพัฒนา สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.)

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100 ระดับดี = ร้อยละ 80.0 – 89.9

ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.9 ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9

ระดับเร่งแก้ไข = ร้อยละ 59.9 – 0

1) **สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีขึ้น** ค่าดัชนีองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมมีคุณภาพดีปรับตัวสูงขึ้นจากระดับปานกลาง มาอยู่ในระดับดี เป็นร้อยละ 83.50 ในปี 2561 ปัจจัยที่ทำให้ค่าดัชนีเพิ่มขึ้น ได้แก่ คุณภาพน้ำแม่น้ำสายหลักอยู่ในเกณฑ์ดีเพิ่มสูงขึ้น การกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนอย่างถูกต้องและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่มีแนวโน้มที่ดีขึ้น จำนวนวันที่ดัชนีคุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานเพิ่มสูงขึ้น รวมทั้ง มูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติทางธรรมชาติต่อจำนวนประชากรที่มีมีค่าลดลง

(1) **แหล่งน้ำที่มีคุณภาพอย่างต่ำอยู่ในเกณฑ์ดีมีแนวโน้มดีขึ้น** คุณภาพน้ำแม่น้ำสายหลัก 59 แม่น้ำ และแหล่งน้ำนิ่ง 6 แหล่งของประเทศ ในปี 2561 มีแหล่งน้ำที่มีดัชนีคุณภาพน้ำอยู่

ในเกณฑ์ดี ร้อยละ 45 เกณฑ์พอใช้ ร้อยละ 43 และเกณฑ์เสื่อมโทรม ร้อยละ 12 ไม่มีแหล่งน้ำที่มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีมากและเกณฑ์เสื่อมโทรมมาก สำหรับคุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมากที่สุดอยู่ในภาคกลางบริเวณปากแม่น้ำที่รองรับของเสียจากชุมชน อุตสาหกรรมและเกษตรกรรม สาเหตุสำคัญที่ทำให้คุณภาพน้ำผิวดินและน้ำทะเลชายฝั่งเสื่อมโทรม เนื่องจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น มีการระบายน้ำเสียจากแหล่งกำเนิดมลพิษลงสู่แหล่งน้ำ ส่วนใหญ่มาจากสถานประกอบการในชุมชน โรงงานอุตสาหกรรม และการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรที่มีการระบายน้ำทิ้งไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งมีปริมาณการระบายของเสียเกินศักยภาพรองรับของแต่ละแหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำวิกฤตคลองสายสำคัญ ชายหาดท่องเที่ยว การบริหารจัดการน้ำเสียขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีข้อจำกัดในเรื่องระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชนที่ยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ ไม่สามารถรวบรวมน้ำเสียทั้งหมดมาบำบัดได้ ประกอบกับการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรม กิจกรรมทำเรือ ชายหาดท่องเที่ยว การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และมีการปล่อยน้ำเสียลงสู่ทะเลโดยตรง ส่งผลให้คุณภาพน้ำทะเลเสื่อมโทรม และหลายครั้งทำให้เกิดปรากฏการณ์น้ำทะเลเปลี่ยนสี (Red Tide) ซึ่งปี 2561 เกิดขึ้นทั้งหมด 22 ครั้งทั้งบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันและอ่าวไทย

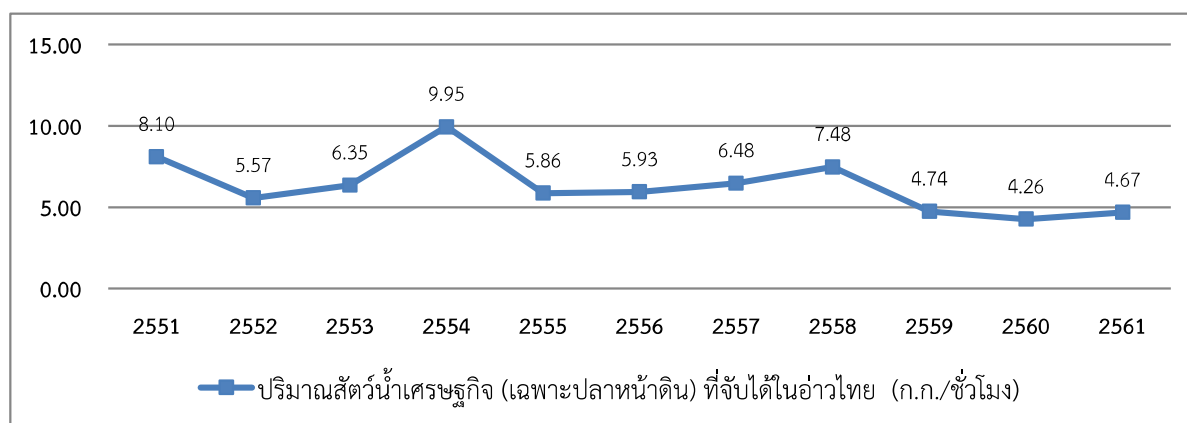
(2) **การกำจัดขยะมูลฝอยชุมชนอย่างถูกต้องและการนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่**
มีแนวโน้มที่ดีขึ้น ปี 2561 มีปริมาณขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 27.8 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ร้อยละ 1.64 การที่ประชากรเพิ่มขึ้นและมีพฤติกรรมการใช้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การขยายตัวของชุมชนเมือง การส่งเสริมการท่องเที่ยว การบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น และการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากสังคมเกษตรกรรมสู่สังคมเมือง แม้ว่าปริมาณขยะมูลฝอยจะเพิ่มขึ้น แต่การจัดการขยะมูลฝอยในปี 2561 มีแนวโน้มดีขึ้น ขยะมูลฝอยชุมชนได้ถูกคัดแยก ณ ต้นทางและนำกลับไปใช้ประโยชน์ จำนวน 9.58 ล้านตัน (ร้อยละ 34) เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาร้อยละ 13 ส่วนใหญ่เป็นการใช้ประโยชน์จากขยะรีไซเคิลและทำปุ๋ยอินทรีย์ ขยะมูลฝอยชุมชนอีกจำนวน 10.88 ล้านตัน (ร้อยละ 39) ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง ส่วนที่เหลือเป็นขยะที่ถูกกำจัดอย่างไม่ถูกต้องประมาณ 7.36 ล้านตัน (ร้อยละ 27) แนวโน้มการจัดการขยะที่ดีขึ้นเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งสู่การเป็นสังคมปลอดขยะ (Zero Waste Society) บนแนวคิด 3R – ประชาธิปไตย มุ่งเน้นการจัดการขยะมูลฝอย ณ ต้นทาง โดยการมีส่วนร่วมของภาครัฐและประชาชน

(3) **คุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน** ดัชนีคุณภาพอากาศ (Air Quality Index: AQI) ตรวจวัดโดยสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศอัตโนมัติของกรมควบคุมมลพิษจำนวน 62 สถานีใน 29 จังหวัดทั่วประเทศ หาก AQI เกิน 100 หมายถึงมลพิษทางอากาศเกินค่ามาตรฐาน และมีผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน ปี 2561 คุณภาพอากาศในภาพรวมมีแนวโน้มทรงตัว มีจำนวนวันที่ดัชนีคุณภาพอากาศเกินค่ามาตรฐาน 315 วัน ซึ่งมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง สาเหตุของปัญหามลพิษทางอากาศ เกิดจากปัจจัยทางด้านอุตุนิยมวิทยา สภาพอากาศนิ่ง ส่งผลให้มลพิษสะสมตัวอยู่ในพื้นที่เป็นจำนวนมาก ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ไปจนถึงเดือนมีนาคม และเมื่อเข้าสู่ฤดูมรสุม คุณภาพอากาศจึงดีขึ้นเป็นลำดับ นอกจากนั้น ยังมีปัจจัยด้านแหล่งกำเนิด ฝุ่นละออง PM_{2.5} พบปริมาณสูงในเมืองใหญ่ที่มีการจราจรหนาแน่น มีการเผาวัสดุทางการเกษตรในที่โล่งเป็นบริเวณกว้าง พื้นที่เขตอุตสาหกรรม ฝุ่นละออง PM₁₀ จะเกิดจากการก่อสร้างอาคารและถนน สำหรับก๊าซซัลเฟอร์ไดออกไซด์มาจากกิจการอุตสาหกรรมเป็นหลัก และสารอินทรีย์ระเหยง่ายมาจากน้ำมัน การใช้สารเคมี สารทำลายยา

2) ระบบนิเวศที่สมดุลยังอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ในปี 2561 องค์ประกอบด้านระบบนิเวศที่สมดุลมีแนวโน้มดีขึ้น โดยเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 67.11 จากร้อยละ 63.08 ในปี 2560 แต่ยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ปัจจัยที่ทำให้ค่าดัชนีเพิ่มสูงขึ้นจากปีก่อน ได้แก่ ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจ (เฉพาะปลาหน้าดิน) ที่จับได้ในอ่าวไทยต่อชั่วโมง และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ต่อพื้นที่ประเทศเพิ่มขึ้น

(1) ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจ (เฉพาะปลาหน้าดิน) เพิ่มขึ้น การจับสัตว์น้ำต่อหน่วยการลงแรงประมง (CPUE) ในพื้นที่อ่าวไทย พบว่ามีปริมาณ 11.734 กิโลกรัม/ชั่วโมง ซึ่งสูงกว่าในปี 2560 (10.996 กิโลกรัม/ชั่วโมง) ถึงร้อยละ 6.710 เมื่อพิจารณาในแต่ละเขตสำรวจ พบว่าค่า CPUE สูงที่สุดอยู่ในพื้นที่บริเวณจังหวัดตราด ซึ่งมีค่า CPUE อยู่ที่ 22.076 กิโลกรัม/ชั่วโมง ซึ่งสูงกว่าปีที่ผ่านมาถึงร้อยละ 79.26 และเขตที่มี CPUE ต่ำที่สุดคือ สุราษฎร์ธานี และนครศรีธรรมราช ซึ่งต่ำกว่าปีที่ผ่านมาถึงร้อยละ 41.253 โดยในปี 2561 แม้ว่าค่า CPUE โดยรวมจะมีค่าเพิ่มขึ้น แต่จะพบว่า CPUE ในพื้นที่ 5 เขตที่มีค่าลดลงกว่าปีที่ผ่านมา คือ อ่าวไทยตอนใน ประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่ตั้งแต่จังหวัดสุราษฎร์ธานีถึงนราธิวาส และเมื่อพิจารณาในระยะเวลาที่ผ่านมา พบว่า ประจวบคีรีขันธ์ ชุมพร และสุราษฎร์ธานี เป็นพื้นที่ที่มีความชุกชุมของสัตว์น้ำสูงมากกว่าในเขตอื่นๆ และเมื่อพิจารณารายกลุ่มสัตว์น้ำ พบว่าในปี 2561 กลุ่มสัตว์น้ำส่วนใหญ่มีปริมาณเพิ่มขึ้น ได้แก่ สัตว์น้ำอื่นๆ ปลาเบ็ดแท้ ปลาผิวน้ำ และปลาหน้าดิน คิดเป็นร้อยละ 40.735, 37.911, 33.890 และร้อยละ 9.623 ตามลำดับ

แผนภูมิที่ 14 ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจ (เฉพาะปลาหน้าดิน) ที่จับได้ในอ่าวไทย (ก.ก./ชั่วโมง)

ที่มา : กลุ่มวิชาการ กองวิจัยและพัฒนาประมงทะเล

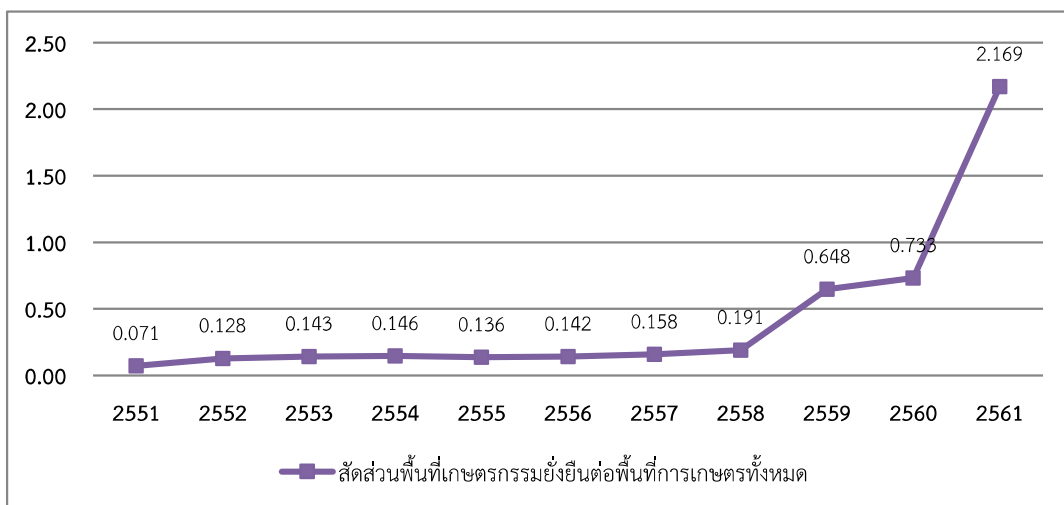
(2) พื้นที่ป่าอนุรักษ์มีแนวโน้มสูงขึ้น การฟื้นฟูและรักษาป่าอนุรักษ์ในปี 2561 สามารถดำเนินการได้เพิ่มสูงขึ้น โดยมีพื้นที่ป่าอนุรักษ์ร้อยละ 21.88 ของพื้นที่ประเทศ เพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีอยู่ร้อยละ 20.89 การประกาศพื้นที่ป่าอนุรักษ์เป็นวิธีการอนุรักษ์พื้นที่ป่าที่ได้ผลมากกว่าการประกาศป่าสงวน เนื่องจากพื้นที่ป่าอนุรักษ์เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการรักษาความหลากหลายทางชีวภาพในการเป็นแหล่งที่อยู่ของสัตว์ป่า และเก็บรักษาแหล่งพันธุกรรมของพืช รวมทั้งมีการจัดการป้องกันการบุกรุกทำลายที่ดีกว่าพื้นที่ป่าสงวน

3) **เศรษฐกิจสีเขียวอยู่ในระดับปานกลาง** โดยค่าดัชนีองค์ประกอบเศรษฐกิจสีเขียวมีค่าร้อยละ 71.64 เพิ่มขึ้น เนื่องจากอัตราการเพิ่มขึ้นของพื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืน (พื้นที่เกษตรอินทรีย์) การส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทน รวมทั้งสัดส่วนปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบตรงรายการเกษตรต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมดที่ลดลง

(1) **การใช้พลังงานทดแทนต่อปริมาณการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น** จากการที่รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้มีการใช้พลังงานทดแทนในประเทศเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงาน โดยลดสัดส่วนการใช้พลังงานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวม (Energy Intensity) ในช่วงปี 2561 ประเทศไทยมีการใช้พลังงานทดแทน 12,725 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันของปีก่อน ร้อยละ 8.8 โดยมีการใช้ในรูปแบบของ ไฟฟ้า ความร้อน และเชื้อเพลิงชีวภาพ (ประกอบด้วยเอทานอลและไบโอดีเซล) ในสัดส่วนร้อยละ 15.20 ของการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายทั้งหมด การใช้ไฟฟ้าและความร้อนที่ผลิตได้จากพลังงานทดแทน (ประกอบด้วยพลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานลม พลังงานน้ำ ชีวมวล ก๊าซชีวภาพ และขยะ) มีปริมาณ 2,939 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ และ 7,670 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ ตามลำดับ ส่วนเชื้อเพลิงชีวภาพ มีปริมาณการใช้เอทานอล 781 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ และไบโอดีเซล 1,335 พันตันเทียบเท่าน้ำมันดิบ

(2) **พื้นที่ทำเกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้น** เกษตรกรรมยั่งยืนเป็นระบบการเกษตรที่ครอบคลุมถึงวิถีชีวิตเกษตรกร กระบวนการผลิต และการจัดการทุกรูปแบบ เพื่อให้เกิดความสมดุลทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ ซึ่งนำไปสู่การพึ่งตนเอง และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงเกษตรกรรม และผู้บริโภค รูปแบบเกษตรกรรมยั่งยืนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ระบบการเกษตรที่ไม่ใช้สารเคมี (เกษตรธรรมชาติ และเกษตรอินทรีย์) และระบบการเกษตรที่เน้นการจัดการเชิงพื้นที่ (วนเกษตร เกษตรผสมผสาน และเกษตรทฤษฎีใหม่) ตั้งแต่ ปี 2559 เป็นต้นมา เริ่มมีข้อมูลพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย เกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรผสมผสาน และวนเกษตร ปี 2561 มีพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนจำนวน 3,237,301 ไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.17 ต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด โดยเป็นพื้นที่เกษตรอินทรีย์ 797,598 ไร่ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 0.53 ของพื้นที่การเกษตรทั้งหมด

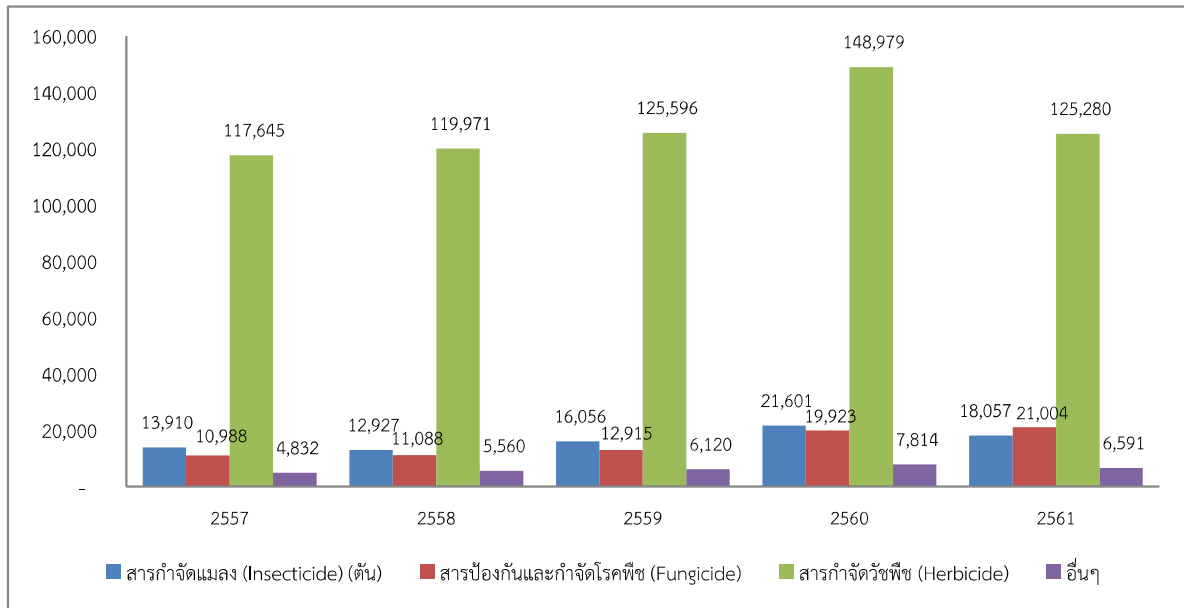
แผนภูมิที่ 15 สัดส่วนพื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด (ร้อยละ)

ที่มา : สำรวจโดย สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัด

(3) ปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบทางการเกษตรลดลงจากปีที่ผ่านมา ปี 2561 มีสัดส่วนปริมาณการนำเข้าสารกำจัดศัตรูพืชต่อพื้นที่การเกษตรทั้งหมด 1.14 กิโลกรัมต่อไร่ ลดลงจากปี 2560 ที่มีสัดส่วน 1.33 กิโลกรัมต่อไร่ โดยในปี 2561 มีการนำเข้าสารอันตรายทางการเกษตร รวม 170,932 ตัน จำแนกเป็นสารกำจัดวัชพืช (Herbicide) 125,280 ตัน สารป้องกันและกำจัดโรคพืช (Fungicide) 21,004 ตัน และสารกำจัดแมลง (Insecticide) 18,057 ตัน

แผนภูมิที่ 16 ปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบทางการเกษตร (ตัน)

ที่มา : รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทยปี 2561 กรมควบคุมมลพิษ

การใช้สารป้องกันกำจัดศัตรูพืชทำให้เกษตรกรได้รับสารเคมีเข้าสู่ร่างกายทางผิวหนัง การหายใจ และการรับประทานผลผลิตทางการเกษตรที่มีสารพิษตกค้าง อีกทั้งเกษตรกรยังต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาอาการเจ็บป่วย ขณะที่ภาครัฐจะต้องใช้เงินงบประมาณในการให้บริการด้านอนามัยและสาธารณสุขแก่เกษตรกรที่เจ็บป่วย และการใช้สารเคมียังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทำให้สิ่งมีชีวิตและระบบนิเวศในบริเวณที่มีการใช้สารเคมีเสียหาย ซึ่งต้องใช้ระยะเวลานานในการฟื้นฟูให้ระบบนิเวศกลับคืน ดังนั้น การดำเนินงานในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควรมีมาตรการควบคุมการใช้สารเคมีทางการเกษตร การเคร่งครัดการใช้พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2551 การยกเลิกการขึ้นทะเบียนสารเคมีกำจัดศัตรูพืชที่มีพิษร้ายแรงต่อมนุษย์ สัตว์ และสิ่งแวดล้อม การให้ความรู้เกี่ยวกับภัยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง และการส่งเสริมมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีสำหรับพืช

(4) สถิติอุบัติเหตุจากสารเคมีเพิ่มขึ้น การเกิดอุบัติเหตุด้านมลพิษในปี 2561 เกิดขึ้นรวม 57 ครั้ง ส่วนใหญ่เป็นเหตุที่เกิดจากโรงงานอุตสาหกรรม 25 ครั้ง การลักลอบทิ้งกากของเสีย 13 ครั้ง และการขนส่งสารเคมี 8 ครั้ง พื้นที่เกิดเหตุส่วนใหญ่ยังคงเป็นที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมและมีโรงงานอุตสาหกรรมใกล้เคียงกับสารเคมี เช่น เกิดเพลิงไหม้ในโรงงานที่ใช้เครื่องจักรกล และอุปกรณ์ที่ใช้ความร้อนในการผลิตและแปรรูปวัตถุดิบ เพลิงไหม้โรงงานผลิตพลาสติกที่มีการเก็บวัตถุดิบและวัสดุรีไซเคิลไว้ในโรงงานหรือโกดัง รวมทั้งการรั่วไหลของสารเคมี จำพวกแอมโมเนียและคลอรีนซึ่งใช้ในกระบวนการทำความเย็น เป็นต้น ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบในเรื่องอุบัติเหตุสารเคมี ได้ดำเนินการบูรณาการและประสานการทำงานร่วมกันในการตรวจสอบ

และให้ข้อเสนอแนะเทคนิควิชาการและตอบโต้ระงับเหตุและควบคุมให้อยู่ในวงจำกัดเพื่อฟื้นฟูพื้นที่ที่ปนเปื้อน และลดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน รวมถึงเฝ้าระวังผลกระทบสิ่งแวดล้อม

3.4 สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลมีทิศทางที่ดีขึ้นในระยะ 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฉบับที่ 12 โดยปรับตัวจากระดับต้องเร่งแก้ไข มาเป็นระดับต้องปรับปรุง ดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 49.40 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 61.89 ในปี 2560 ซึ่งเป็นปีแรกของแผนพัฒนาฉบับที่ 12 เป็นร้อยละ 68.46 ในปี 2561 ทำให้ระดับการพัฒนาปรับตัวดีขึ้นจากระดับที่ต้องเร่งแก้ไขในปีที่ผ่านมา เป็นระดับต้องปรับปรุง ซึ่งเป็นระดับเดียวกับในปีแรกของแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 เมื่อพิจารณาในรายองค์ประกอบย่อย พบว่า องค์ประกอบย่อยประชาธิปไตยที่มีคุณภาพและองค์ประกอบย่อยนิติธรรมและธรรมาภิบาลมีทิศทางที่ดีขึ้น ขณะที่องค์ประกอบย่อยการป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมืองมีทิศทางที่ลดลง

ตารางที่ 8 ดัชนีสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ปี 2555 – 2561

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนพัฒนา ฉบับที่ 11					แผนพัฒนา ฉบับที่ 12	
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ภาพรวม	60.76	59.75	64.45	51.65	49.40	61.89	68.46
1. ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ	62.98	58.47	55.97	31.73	29.23	26.33	49.07
จำนวนเรื่องร้องเรียนต่อกรรมการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมือง	50.42	57.62	30.25	N/A	N/A	27.19	100.00
ร้อยละของผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเมื่อเทียบกับจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	N/A	N/A	63.60	0.00	0.00	0.00	0.00
จำนวนร่างกฎหมายที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมาย	100.00	45.00	N/A	N/A	N/A	20.00	60.00
คะแนนความเป็นอิสระของสื่อมวลชนในดัชนีเสรีภาพสื่อ (World Press Freedom)	49.18	78.95	77.72	74.87	67.37	67.13	67.70
ร้อยละของสมาชิกรัฐสภาที่เป็นผู้หญิง	52.33	52.33	52.30	20.33	20.33	17.33	17.67
2. นิติธรรมและธรรมาภิบาล	55.49	54.58	57.77	55.75	57.91	80.01	89.99
คะแนนจากการสำรวจของดัชนีวัดภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน (Corruption Perception Index - CPI)	74.00	70.00	76.00	76.00	70.00	74.00	72.00
จำนวนเรื่องที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริง	25.81	24.02	22.35	32.92	38.28	86.02	100.00
ร้อยละของจำนวนผู้ที่ได้รับการเยียวยาและชดเชยค่าเสียหายที่เกิดจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในกรณีถูกจับและได้รับการปล่อยตัวโดยไม่มีการฟ้องคดี	23.03	25.13	34.71	16.26	25.93	N/A	N/A
ร้อยละของจำนวนคดีที่ศาลชั้นต้นพิจารณาเสร็จ เมื่อเทียบกับจำนวนคดีที่ขึ้นสู่การพิจารณาในแต่ละปี	99.14	99.14	98.00	97.83	97.42	N/A	97.96

องค์ประกอบของดัชนี	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12	
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
3. การกระจายอำนาจ	53.45	53.12	69.49	68.22	70.08	97.86	73.67
จำนวนข้อบัญญัติและเทศบัญญัติท้องถิ่นที่ออกโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	N/A	N/A	94.41	92.77	89.49	95.71	98.54
ร้อยละของจำนวนเงินที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเก็บได้เองต่อรายได้รวมของ อปท.	83.33	82.67	90.50	88.33	82.92	100	100
จำนวนร้อยละของนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดและส่วนตำบลที่เป็นผู้หญิง	23.57	23.57	23.57	23.57	37.83	N/A	22.47
4. การป้องกันและลดความรุนแรงทางสังคมและการเมือง	72.95	75.21	76.82	58.98	50.20	71.19	67.52
จำนวนผู้เสียชีวิตภายใต้การควบคุมสถานการณ์ของรัฐในเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งทางการเมือง	N/A	84.44	73.56	N/A	N/A	N/A	N/A
จำนวนผู้ต้องคดีที่มีเหตุมาจากชุมนุมทางการเมืองและความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ทางการเมือง	71.70	71.70	67.74	67.96	N/A	61.51	52.32
จำนวนกรณีที่มีรายงานว่ามีการทำให้บุคคลสูญหายโดยการใช้กำลัง (หรือการอุ้มหาย)	N/A	N/A	98.00	N/A	N/A	100.00	97.00
จำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้	45.83	45.66	47.35	50.01	50.20	52.04	53.23
ร้อยละของจำนวนผู้ให้ความเห็นว่าการใช้ความรุนแรงต่อบุคคลอื่นเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้จากการสำรวจค่านิยมของโลก (World Values Survey)	88.00	88.00	88.00	N/A	N/A	N/A	N/A
ร้อยละของจำนวนผู้ให้ความเห็นที่ให้ความสำคัญกับการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและเคารพผู้อื่นจากการสำรวจค่านิยมของโลก (World Values Survey)	86.27	86.27	86.27	N/A	N/A	N/A	N/A

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 – 89.9

ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

1) ประชาธิปไตยที่มีคุณภาพมีทิศทางที่ดีขึ้น จำนวนเรื่องร้องเรียนต่อกรรมการสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนด้านสิทธิพลเมืองมีจำนวนลดลงจาก 89 คดีในปี 2560 เหลือเพียง 14 คดี ในปี 2561 แสดงให้เห็นถึงความตระหนักในสิทธิพลเมืองต่อการเข้าร่วมกิจการสาธารณะภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ในขณะที่จำนวนร่างกฎหมายที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าหนึ่งหมื่นคนร่วมกันเข้าชื่อเสนอกฎหมายมีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 4 เรื่องในปี 2560 เป็น 12 เรื่องในปี 2561 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความเข้มแข็งของพลเมืองในภาคการเมืองในการใช้สิทธิตามรัฐธรรมนูญเพื่อร่วมตรากฎหมายในกระบวนการนิติบัญญัติ ส่งผลให้คะแนนองค์ประกอบย่อยด้านประชาธิปไตยที่มีคุณภาพมีคะแนนดีขึ้น แม้จะยังไม่มีการจัดการเลือกตั้งทั่วไปในปี 2561

2) นิติธรรมและธรรมาภิบาลมีคะแนนอยู่ในระดับดีในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และมีแนวโน้มดีขึ้น

(1) ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบมีแนวโน้มดีขึ้น สะท้อนจากจำนวนเรื่องที่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ปปช.) ดำเนินการไต่สวนข้อเท็จจริงมีจำนวนลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 310 เรื่องในปี 2555 เป็น 93 เรื่องในปี 2560 และลดลงเหลือเพียง 43 เรื่องในปี 2561 ต่ำกว่าค่าเกณฑ์มาตรฐานที่ต่ำที่สุดในรอบ 10 ปี ขณะที่ผลการจัดอันดับดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index : CPI) ประจำปี 2561 จัดทำโดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency international) ไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยประเทศไทยได้คะแนน 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน อยู่ในอันดับที่ 99 จากการจัดอันดับทั้งหมด 180 ประเทศทั่วโลก ลดลงเล็กน้อยจาก 37 คะแนน อันดับ 96 ในปี 2560 และเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในอาเซียน ประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่ 5 จากทั้งหมด 10 ประเทศ ลดลงจากอันดับที่ 4 ในปี 2560 และเมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ประเทศไทยอยู่ในอันดับที่ 19 จากทั้งหมด 31 ประเทศ ลดลงจากอันดับที่ 18 ในปี 2560

ตารางที่ 9 ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันของประเทศไทย ปี 2555 – 2561

ปี พ.ศ.	คะแนน	อันดับ	จำนวนประเทศ
2555	37*	88	176
2556	35	102	177
2557	38	85	175
2558	38	76	168
2559	35	101	176
2560	37	96	180
2561	36	99	180

ที่มา : Corruption Perception Index: CPI, Transparency International: เข้าถึงได้จาก <http://cpi.transparency.org>
หมายเหตุ : * คะแนนดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชันตั้งแต่ปี 2555 เป็นต้นมา ปรับคะแนนเต็มจาก 10 คะแนน เป็น 100 คะแนน

ตารางที่ 10 ภาพลักษณ์การคอร์รัปชันในกลุ่มประเทศอาเซียน ปี 2555 – 2561

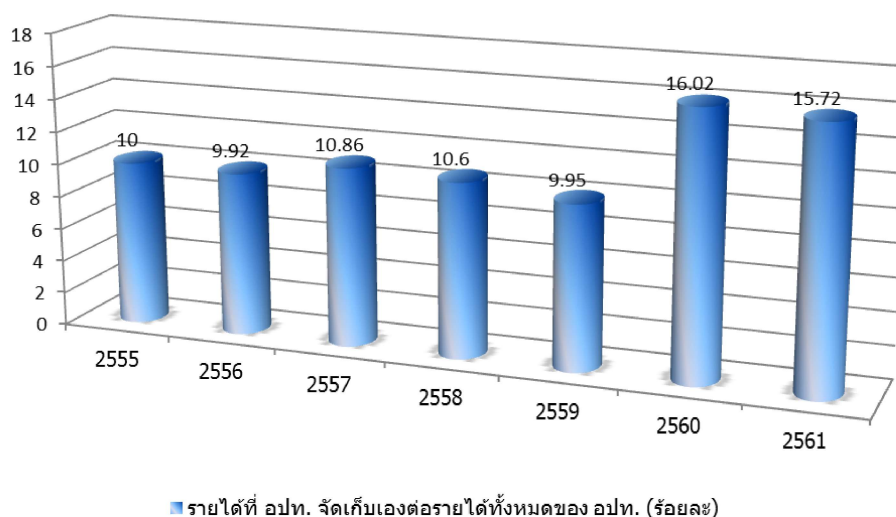
ประเทศ	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12		อันดับปี 2560	อันดับปี 2561
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561		
สิงคโปร์	87	86	84	85	84	84	85	6	3
บรูไน	55	60	-	-	58	62	63	32	31
มาเลเซีย	49	50	52	50	49	47	47	62	61
ฟิลิปปินส์	34	36	38	35	35	34	33	111	117
ไทย	37	35	38	38	35	37	36	96	99
อินโดนีเซีย	32	32	34	36	37	37	38	96	89
เวียดนาม	31	31	31	31	33	35	36	107	99
ลาว	21	26	25	25	30	29	29	135	132
เมียนมาร์	15	21	21	22	28	30	29	130	132
กัมพูชา	22	20	21	21	21	21	20	161	161

ที่มา : Corruption Perception Index: CPI, Transparency International: เข้าถึงได้จาก <http://cpi.transparency.org>

(2) **ประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมสูงขึ้น** แสดงให้เห็นได้จากจำนวนคดีที่ศาลชั้นต้นพิจารณาเสร็จเมื่อเทียบกับจำนวนคดีชั้นสู่การพิจารณามีสัดส่วนอยู่ในระดับดี และเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 87.68 ในปี 2559 เป็น 88.16 ในปี 2561 ซึ่งเป็นผลมาจากการดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพด้านกระบวนการยุติธรรมของภาครัฐ อาทิ การดำเนินการตามแผนปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม 10 ประเด็น เช่น การกำหนดระยะเวลาดำเนินงานทุกขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมที่ชัดเจนเพื่อให้ประชาชนได้รับความยุติธรรมโดยไม่ล่าช้า การพัฒนาเทคโนโลยีช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ ยังมีการดำเนินการด้านกฎหมาย อาทิ การแก้ไขหลักเกณฑ์การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาเพื่อให้ไม่เป็นการละเมิดสิทธิผู้ต้องหาในกรณีต้องมีการประกันเงินสมควรมีการทดลองใช้กำลังซื้อทำอิเล็กทรอนิกส์ (Electronics Monitoring : EM) อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาในเรื่องความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรม อาทิ คดีคดีล่าช้า คดียาวเยื้อยบยวยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ (กรุงเทพโพลล์) พบว่าประชาชนเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรมในการนำผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด

3) **การกระจายอำนาจมีแนวโน้มดีขึ้น ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งมากขึ้น** จะเห็นได้จากรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จัดเก็บเองต่อรายได้รวมของ อปท. แม้จะมีสัดส่วนลดลงเล็กน้อย จากร้อยละ 16.02 ในปี 2560 เป็นร้อยละ 15.72 ในปี 2561 แต่ยังคงอยู่ในระดับสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ร้อยละ 12 ขณะที่จำนวนข้อบัญญัติและเทศบัญญัติท้องถิ่นที่ออกโดย อปท. มีแนวโน้มสูงขึ้นมาโดยตลอด โดยมีจำนวน 8,349 เรื่องในปี 2559 และเพิ่มขึ้นเป็น 8,614 และ 8,669 เรื่องในปี 2560 และ 2561 ตามลำดับ แสดงถึงศักยภาพที่สูงขึ้นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการอำนวยความสะดวกให้เกิดกฎหมายท้องถิ่น

แผนภูมิที่ 17 สัดส่วนรายได้ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จัดเก็บเองต่อรายได้รวมของ อปท.

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง

4) **สถานการณ์ด้านการป้องกันและลดความรุนแรงทางการเมืองมีคะแนนลดลงและอยู่ในระดับต้องปรับปรุง** สถานการณ์ด้านการป้องกันและลดความรุนแรงทางการเมืองมีคะแนนลดลงและอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ในปี 2561 ภาคประชาชนมีการเคลื่อนไหวเพื่อใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และมีการชุมนุมโดยปราศจากอาวุธของภาคประชาสังคม องค์กรชุมชน และภาควิชาการในประเด็นต่างๆ อาทิ การเร่งรัดให้มีการกำหนดวันเลือกตั้ง การติดตามการแก้ไขปัญหาการปฏิรูปโครงสร้าง

ประเทศ การปฏิรูปตำรวจและกระบวนการยุติธรรม และการสร้างความปรองดองในหมู่ประชาชน ทำให้จำนวนผู้ต้องคดีที่มีเหตุมาจากการชุมนุมทางการเมืองและความขัดแย้งเชิงอุดมการณ์ทางการเมืองเพิ่มสูงขึ้น จาก 84 รายในปี 2560 เป็น 242 รายในปี 2561 ในขณะที่สถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก และอยู่ในระดับต้องเฝ้าระวัง

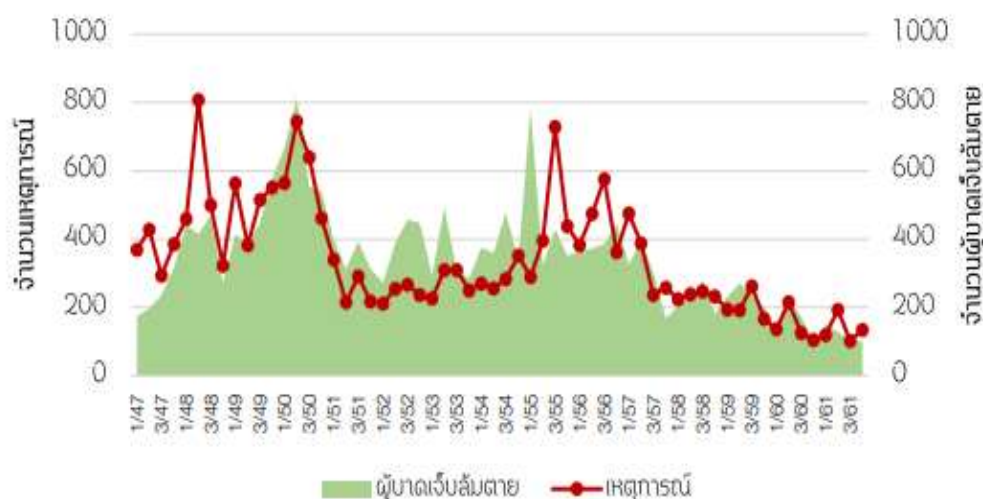
แผนภูมิที่ 18 จำนวนผู้เสียชีวิตจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้

หน่วย : คน

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

แผนภูมิที่ 19 จำนวนเหตุการณ์และผู้บาดเจ็บล้มตายจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2547-2561 รายไตรมาส

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี

3.5 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมในปีที่ 2 ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 มีแนวโน้มดีขึ้นมากจากปีสุดท้ายของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยปรับตัวขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลาง ดัชนีการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคมสูงขึ้นจากร้อยละ 61.39 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 68.45 ในปี 2560 และร้อยละ 72.75 ในปี 2561 โดยปรับตัวขึ้นจากระดับต้องปรับปรุงเป็นระดับปานกลางเป็นครั้งแรกตั้งแต่ช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ซึ่งเป็นผลมาจากองค์ประกอบย่อยด้าน

ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติปรับตัวสูงขึ้นอย่างมากจากปี 2559 แต่ยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง และองค์ประกอบย่อยการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มสูงขึ้นและปรับตัวจากระดับปานกลางขึ้นมาอยู่ในระดับดี ขณะที่องค์ประกอบย่อยด้านการได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติแม้จะปรับตัวสูงขึ้นอย่างมากจากระดับเร่งแก้ไขเป็นระดับปานกลางในปี 2560 แต่ปรับตัวลงในปี 2561

ตารางที่ 11 ดัชนีการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ปี 2555 – 2561

หน่วย : ร้อยละ

องค์ประกอบของดัชนี	แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11					แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12	
	2555	2556	2557	2558	2559	2560	2561
ภาพรวม	69.00	67.39	65.29	69.49	61.39	68.45	72.75
1. การได้รับการคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติ	74.98	61.87	61.70	67.10	59.24	77.76	70.57
ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียม	95.32	94.02	94.02	93.86	88.28	86.48	N/A
จำนวนข้อร้องเรียนว่าด้วยการถูกเลือกปฏิบัติว่าด้วยเหตุแห่งเพศ ศาสนา ชาติพันธุ์ รวมถึงเหตุแห่งสุขภาพ	60.61	74.07	57.97	N/A	N/A	100.00	100.00
ร้อยละของจำนวนผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมที่ได้รับการอนุมัติเมื่อเทียบกับจำนวนรายของผู้ที่ผ่านเกณฑ์ให้ความช่วยเหลือรายปี	60.04	54.32	85.32	91.98	80.36	69.86	53.08
จำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือในการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหา ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ	83.97	25.07	9.50	15.47	9.07	54.70	58.63
2. การเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ	71.22	69.46	75.20	76.77	78.14	81.47	80.99
ร้อยละของจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับคนพิการ	71.60	77.20	81.72	85.75	85.65	90.16	69.82
ร้อยละของจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการสำหรับผู้ป่วยเอดส์	69.15	71.30	87.30	79.50	85.85	96.48	96.50
เนื้อที่การถือครองที่ดินทางการเกษตรที่ไม่ใช่ของตนเอง ต่อเนื้อที่ทั้งหมด	48.08	48.08	48.17	48.17	48.17	48.17	44.64
รายได้เฉลี่ยของเกษตรกรรายย่อย	81.68	69.27	76.82	75.91	75.91	75.91	75.91
สัดส่วนการจ้างงานนอกระบบภาคการเกษตรต่อการจ้างงานทั้งหมด	80.00	81.57	87.87	89.29	91.24	90.09	90.09
สัดส่วนรายได้ของประชากรกลุ่ม 20% (จนที่สุด) เทียบกับประชากรทั้งหมด	76.83	69.33	82.00	82.00	82.00	82.00	82.00
3. ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ	61.51	71.23	59.99	65.13	49.99	51.26	67.37
จำนวนป่าชุมชน (โครงการ) ที่ได้รับการจดทะเบียนใหม่	33.80	52.80	37.00	86.60	52.00	60.60	100.00
จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษ	89.22	89.65	82.97	43.66	47.98	41.91	34.74

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หมายเหตุ : ระดับดีมาก = ร้อยละ 90.0 – 100

ระดับดี = ร้อยละ 80.0 – 89.9

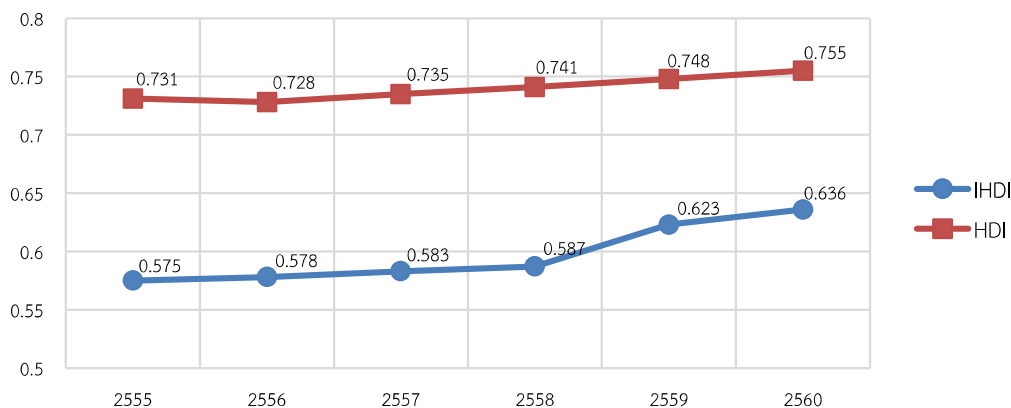
ระดับปานกลาง = ร้อยละ 70.0 – 79.0

ระดับต้องปรับปรุง = ร้อยละ 60.0 – 69.9

ระดับเร่งแก้ไข ≤ ร้อยละ 59.9

1) **การคุ้มครองสิทธิและไม่ถูกเลือกปฏิบัติมีระดับดีขึ้น** สะท้อนจากจำนวนผู้ได้รับความช่วยเหลือในการส่งเสริมสิทธิแก่ผู้ต้องหา ของกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ มีจำนวนเพิ่มขึ้นจาก 272 ข้าราชการในปี 2559 เพิ่มขึ้นเป็น 1,641 ข้าราชการในปี 2560 และ 1,759 คดีในปี 2561 เนื่องจากการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของประชาชนในกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น อาทิ การให้ความช่วยเหลือทางการเงินในการประกันตัวแก่ประชาชนเพื่อให้ได้รับการปล่อยชั่วคราวระหว่างการดำเนินคดีตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. 2558 การใช้หนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุนยุติธรรมเป็นหลักประกันในการขอปล่อยชั่วคราว การแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เพิ่มดุลพินิจแก่เจ้าพนักงานหรือศาลในการปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเพื่อไม่ให้เป็นการจำเลยหรือผู้ต้องหาจนเกินควร อย่างไรก็ตาม สัดส่วนผู้ได้รับความช่วยเหลือจากกองทุนยุติธรรมที่ได้รับการอนุมัติเมื่อเทียบกับผู้ผ่านเกณฑ์ให้ความช่วยเหลือมีสัดส่วนลดลง จากร้อยละ 40.18 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 34.93 ในปี 2560 และร้อยละ 26.54 ในปี 2561 และพิจารณาจากดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียมกัน (Inequality-adjusted Human Development Index :IHDI)¹ พบว่า ดัชนีมีค่าเพิ่มขึ้นเล็กน้อย จาก 0.62 ในปี 2559 เป็น 0.64 ในปี 2560 แสดงถึงความไม่เท่าเทียมกันมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แต่ยังอยู่ในระดับดี

แผนภูมิที่ 20 ดัชนีการพัฒนามนุษย์ (HDI) และดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียม (IHDI) ของประเทศไทย ปี 2555-2561

ที่มา : โครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program : UNDP)

2) **ประชาชนสามารถเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจได้มากขึ้น** ดัชนีการเข้าถึงสวัสดิการทางสังคมและทรัพยากรทางเศรษฐกิจมีแนวโน้มดีขึ้นมาโดยตลอดตั้งแต่ปี 2556 จะเห็นได้จากจำนวนผู้ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพสำหรับคนพิการเมื่อเทียบกับประชากรทั้งประเทศมีสัดส่วนสูงขึ้น จากร้อยละ 1.79 ในปี 2555 เป็นร้อยละ 2.25 และ 2.42 ในปี 2560 และ 2561 ตามลำดับ และผู้ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพเมื่อเทียบกับจำนวนผู้ป่วยทั้งหมดมีสัดส่วนเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 17.17 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 19.30 ในปี 2560 ซึ่งเป็นผลมาจากการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องของภาครัฐในเรื่องสวัสดิการเบี้ยยังชีพ นอกจากนี้ แรงงานนอกระบบภาคเกษตรซึ่งมีความไม่มั่นคงสูงเมื่อเทียบกับ

¹ ดัชนีการพัฒนามนุษย์ที่ไม่เท่าเทียมกัน (Inequality-adjusted Human Development Index :IHDI) โดย UNDP เป็นการปรับดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index :HDI) ให้มีค่าลดลงเมื่อคำนึงถึงความไม่เท่าเทียมกัน โดยพิจารณาองค์ประกอบ 3 ด้าน ได้แก่ การศึกษา สุขภาพ และรายได้ หากดัชนี IHDI ยังมีค่าต่ำ แสดงถึงความไม่เท่าเทียมเพิ่มขึ้น

แรงงานทั้งหมดมีสัดส่วนลดลงอย่างต่อเนื่องตลอดช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จนถึง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 แสดงให้เห็นว่าประชาชนในชนบทมีอาชีพที่มีความเสี่ยงสูงน้อยลง

ตารางที่ 12 จำนวนผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ที่ได้รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพ ปี 2555-2561

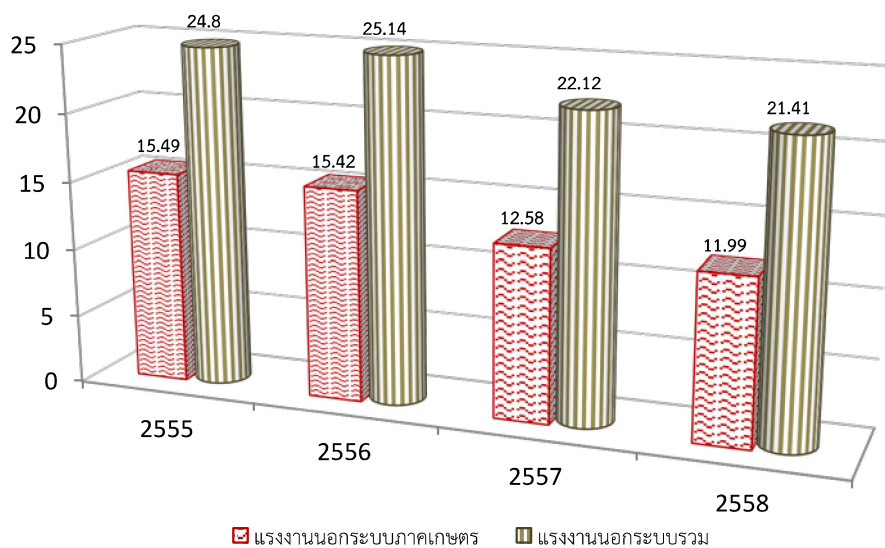
ปี	จำนวน (ราย)		งบประมาณ (ล้านบาท)	
	ผู้พิการ	ผู้ป่วยเอดส์	ผู้พิการ	ผู้ป่วยเอดส์
2555	1,153,468	66,569	6,920.81	399.41
2556	1,247,484	68,616	7,485	413.02
2557	1,329,734	84,047	9,508.14	436.38
2558	1,409,084	76,533	12,880.75	459.2
2559	1,411,795	82,619	13,512.58	495.71
2560	1,491,947	84,824	14,322.69	508.94
2561	1,607,505	87,683	15,347.24	526.1

ที่มา : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และ สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร เทศบาลเมืองพัทยา

หมายเหตุ : เป็นข้อมูลผู้สูงอายุที่ลงทะเบียนเพื่อขอรับเบี้ยยังชีพ และเป็นงบประมาณที่รัฐบาลได้จัดสรรให้ตามปีงบประมาณ

แผนภูมิที่ 21 จำนวนแรงงานนอกระบบภาคเกษตร ปี 2555 – 2561

หน่วย : ล้านคน

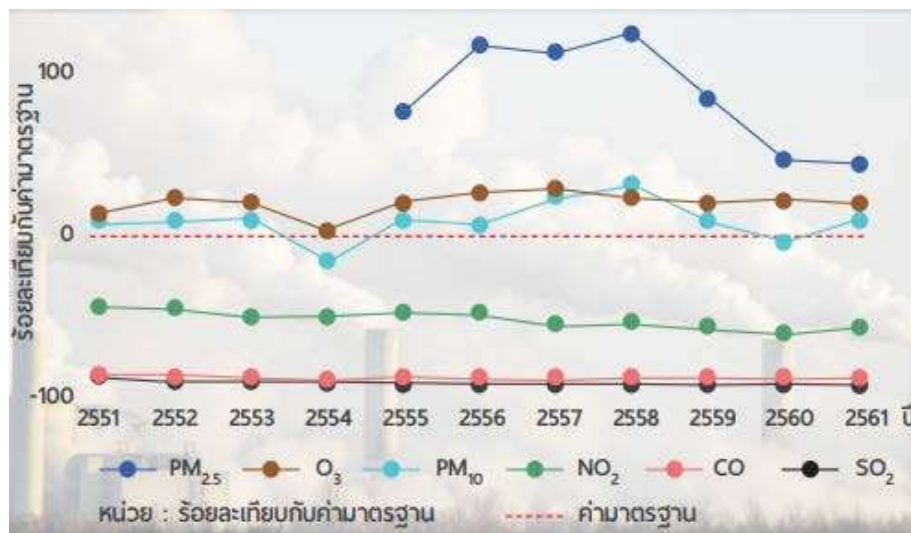

3) **ความเป็นธรรมด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติมีแนวโน้มดีขึ้น**
 แต่ยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุง ในปี 2561 โดยปรับตัวขึ้นจากระดับเร่งแก้ไขที่ร้อยละ 49.99 ในปี 2559 เป็นร้อยละ 51.26 ในปี 2560 และเพิ่มขึ้นเป็นระดับต้องปรับปรุง ร้อยละ 67.37 ในปี 2561 สะท้อนจากจำนวนป่าชุมชนที่ได้รับการจดทะเบียนใหม่เพิ่มสูงขึ้นมาก จาก 260 โครงการในปี 2559 เป็น 303 โครงการในปี 2560 และเพิ่มขึ้นเป็น 805 โครงการในปี 2561 เนื่องจากการผลักดันของภาครัฐ โดยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ให้กรมป่าไม้ขยายการจัดป่าชุมชนให้ครบตามเป้าหมายภายใน 3 ปี (2561-2563) โดยมีเป้าหมายขยายป่าชุมชนให้ได้ 21,850 ป่าชุมชน รวมเนื้อที่ 19.1 ไร่ และในปี 2561 ได้สนับสนุนงบประมาณในการจัดตั้งป่าชุมชน 4,000 หมู่บ้าน เพื่อการขับเคลื่อนป่าชุมชน ภายใต้โครงการ

ไทยนิยม ยั่งยืน นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังได้มีมติอนุมัติร่างพระราชบัญญัติป่าชุมชน พ.ศ. ตามที่กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) เสนอ เมื่อวันที่ 22 พ.ค.2561 ส่งผลให้การดำเนินการส่งเสริมป่าชุมชนมีความตื่นตัวอย่างมาก

อย่างไรก็ตาม จำนวนเรื่องร้องเรียนด้านมลพิษในปี 2561 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจาก 10,422 เรื่องในปี 2559 เป็น 11,929 เรื่อง และ 14,394 เรื่อง ในปี 2560 และ 2561 ตามลำดับ โดยในปี 2561 มีปัญหาสำคัญได้แก่ ปริมาณฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) สาเหตุเนื่องจากสภาพอากาศนิ่ง แนวความกดอากาศสูง การจราจรหนาแน่น การเผาในที่โล่ง การก่อสร้าง พื้นที่เขตอุตสาหกรรม เกิดการสะสมของฝุ่นละอองในบรรยากาศในพื้นที่ และหมอกควัน 9 จังหวัดภาคเหนือ เกิดจากการเผาในที่โล่ง และไฟไหม้ป่า ซึ่งสถานการณ์มีแนวโน้มดีขึ้น เกิดจากการบูรณาการร่วมกันกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยกระทรวงมหาดไทย เป็นเจ้าภาพหลักภายใต้กลไกพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และมีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้บัญชาการแบบ Single Command ทั้งนี้ กรมควบคุมมลพิษสามารถหน่วยงานสามารถยุติปัญหาเรื่องร้องเรียนได้ 6,855 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 48

แผนภูมิที่ 22 ปริมาณสารมลพิษทางอากาศเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน ปี 2551 - 2561

ที่มา : กรมควบคุมมลพิษ

4

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ในช่วง 2 ปีแรกของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 แม้จะมีแนวโน้มดีขึ้น แต่ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบของความอยู่เย็นเป็นสุขแล้ว ยังคงอยู่ในระดับต้องปรับปรุงและระดับปานกลางในหลายด้าน ดังนั้น การพัฒนาประเทศในระยะต่อไปจึงควรให้ความสำคัญกับเรื่องต่างๆ ดังนี้

4.1 ส่งเสริมการดูแลสุขภาพจิตด้านจิตใจให้มากขึ้น โดยการให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลสุขภาพจิตที่ถูกต้องอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ปรับเปลี่ยนค่านิยมในเรื่องการกลัวหรือละอายในการขอเข้ารับคำปรึกษาหรือการรักษาทางด้านสุขภาพจิต ส่งเสริมให้มีทัศนคติการดูแลสุขภาพจิตให้มีความสำคัญ เช่นเดียวกับการดูแลสุขภาพกาย สนับสนุนการให้ความรู้เบื้องต้นในการสังเกตสุขภาพจิตของตนเองและ

ผู้ใกล้ชิดหรือผู้ที่อยู่ในความดูแล อาทิ บุตรหลาน ผู้สูงอายุ นักเรียนนักศึกษา ผู้ได้บังคับบัญชา เพื่อให้สามารถป้องกันก่อนที่จะเกิดเหตุฆ่าตัวตาย

4.2 ส่งเสริมให้มีการนำงานวิจัยและพัฒนามาใช้จริงในภาคเศรษฐกิจมากขึ้น โดยใช้มาตรการจูงใจต่างๆ อาทิ การให้ส่วนลดภาษีหากการผลิตมีการใช้งานวิจัยหรือนวัตกรรมใหม่ การส่งเสริมด้านองค์ความรู้แก่ภาคธุรกิจในการสร้างนวัตกรรมหรือการประยุกต์ใช้งานวิจัยกับธุรกิจ ประชาสัมพันธ์งานวิจัยและพัฒนาหรือนวัตกรรมให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางเพื่อให้ภาคธุรกิจมีความสนใจนำไปประยุกต์ใช้

4.3 ส่งเสริมการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในทุกระดับ โดยส่งเสริมให้มีการใช้จ่ายอย่างพอใช้ ไม่เกินตัว มีเหตุผล สร้างภูมิคุ้มกันเมื่อมีปัจจัยที่ไม่คาดคิดมากระทบ โดยในระดับบุคคล ควรสร้างนิสัยประหยัดอดออมให้เกิดขึ้นในบุคคลทุกช่วงวัยเพื่อลดปัญหาหนี้ครัวเรือนในภาคเอกชน และส่งเสริมการลงทุนอย่างถูกต้องเพื่อลดปัญหาช่องว่างการออมและการลงทุนในภาคธุรกิจ

4.4 สนับสนุนการมีส่วนร่วมด้านการเมืองการปกครองแก่สตรี โดยการบ่มเพาะความตื่นตัวในด้านการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชนทุกวัย โดยเน้นการยอมรับความเท่าเทียมกันระหว่างเพศ สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนเพศหญิงมีเวทีในการแสดงออกด้านการเมืองการปกครองในโรงเรียน/ชุมชนของตนเอง ตั้งแต่ในวัยเรียน

4.5 สนับสนุนการคุ้มครองสิทธิและการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมโดยไม่ถูกเลือกปฏิบัติ ด้วยการกำหนดระยะเวลาดำเนินงานของกระบวนการยุติธรรมในทุกขั้นตอนให้ชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดการล่าช้า การพัฒนากลไกช่วยเหลือและเพิ่มศักยภาพในการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม การพัฒนากลไกบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัดเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ การพัฒนาระบบสอบสวนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ

4.6 สร้างความตระหนักในเรื่องความสำคัญของสิ่งแวดล้อมแก่ทุกภาคส่วน เพื่อป้องกันการเกิดปัญหามลพิษก่อนที่จะเกิดปัญหาค้น ด้วยการให้ความรู้ในด้านโทษภัยของการใช้วัตถุอันตรายทางการเกษตร โดยดำเนินการร่วมกับมาตรการทางกฎหมาย อาทิ การห้ามนำเข้าวัตถุอันตรายทางการเกษตรบางชนิด การรณรงค์รักษาแหล่งน้ำ ป่าต้นน้ำ แม่น้ำลำคลอง ทะเล การให้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์ด้านคุณภาพอากาศ การปรับปรุงกระบวนการร้องเรียนด้านมลพิษเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อผู้ร้องเรียนทุกกลุ่ม